PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST petek 4. februarja 1949 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 29 (1119)

„LA VOCE LIBERA" se tolaži, da Babičev poziv k enotnosti demokratičnega gibanja ne bo imel uspeha - Toda prof. Furlani naj bo prepričan, da bo tržaško ljudstvo njegovo „vittoria schiacciante" prav s svojo enotnostjo preprečilo!

Tržaško ljudstvo si bo enotnost priborilo

Poudarili smo že te dni, da ni prav nobeno naključje dejstvo, da so skoro istočasno s sovjetskim protestom proti ustanavljanju tako imenovanega atlantskega pakta in s Stalinovimi konkretnimi predlogi za sklenitev pogodbe o miru, predstavniki tržaških demokratičnih organizacij spričo mednarodne in krajevne politične situacije čutili potrebo, da ponovno poudarijo bistvene naloge demokratičnega gibanja v Trstu. Ne, to ni zgolj slučaj, temveč je ponovni dokaz o edino pravilni splošni politični liniji, ki jo je tukajšnje demokratično gibanje postavilo po podpisu mirovne pogodbe v drugi polovici leta 1947. Te naloge so vsakemu resničnemu demokratu v Trstu dobro znane, predvsem pa globoko občutene s strani najširših tržaških ljudskih množic in se glasijo:

Borba za spoštovanje mirovne pogodbe, za gospodarsko in politično neodvisnost, za čim večjo demokratizacijo političnega in gospodarskega življenja, za dosledno izvajanje načela narodnostne enakopravnosti, za vzpostavitev tesnih gospodarskih odnosov z zaledjem.

Te naloge pa so hkrati tudi bistvo resolucije, ki so jo soglasno sprejeli predstavniki demokratičnih organizacij Trsta na svojem nedeljskem zborovanju, ki je poleg teh osnovnih točk poudarilo glede na bližnje volitve, tudi nujnost in potrebo enotnega nastopa vseh demokratičnih sil na volitvah ter se izjavilo, da pri tem načrt volivnega programa Vidalijeve skupine za takšen enoten nastop ne more biti prepreka, temveč da so ga predstavniki pripravljeni vzeti, v okviru omenjenih splošnih nalog, v enoten skupni volivni program.

Kako je Vidalijevo glasilo reagiralo na to resolucijo?

Naš poziv za enoten nastop ni od včeraj, marveč smo ga postavili, čim je okupacijska VU izdala ukaz o volivnih imenikih in smo ta poziv ponavljali in ponovili doslej že neštetokrat. Vidalijevo glasilo in Vidali sam pa sta odgovarjala negativno.

Ta njihov negativni odgovor je brez dvoma posledica dejstva, da je njihovo glasilo že pred tolikimi meseci pozabilo na osnovne naloge demokratičnega gibanja, ki so poudarjene v omenjeni nedeljski resoluciji. Kdaj ste zadnjikrat opazili, da je Vidalijevo glasilo poudarilo potrebo borbe za spoštovanje mirovne pogodbe? Kdaj je to glasilo zadnjikrat pisalo o potrebi povezave našega mesta z zaledjem, povezave, ki ga edina lahko reši iz krempljev Marshallovega plana? Ali je Vidalijevo glasilo le z besedico protestiralo zaradi prekinitve pogajanj z madžarsko trgovinsko delegacijo, prekinitve, ki so jo prav gotovo po nalogu od zgoraj zakrivili gospodje Cosulichi in dr.? (Saj vendar madžarski voditelji niso proti resoluciji IUI). Ali je Vidalijevo glasilo v teh zadnjih mesecih storilo vsaj nekaj v prid nacionalne enakopravnosti Slovencev? Ravno narobe, po njihovi zaslugi imamo danes n. pr. le enojezične krivične osebne izkaznice! Lahko bi naštevali v nedogled še nešteto podobnih primerov.

Zato Vidalijevo glasilo tudi na resolucijo odgovarja tako, da poziv na enotnost ponovno odbija, seveda zopet z zmerjanjem in kletvetanjem, ker pač proti nobeni točki resolucije nima in ne more imeti prav nobenega protiargumenta. Pobijanje točk naše resolucije bi namreč Vidalijevo početje popolnoma razkrinkalo pred tržaškim proletariatom in vsemi tržaškimi demokrati.

Tržaški proletariat pa prav dobro vidi in instinktivno čuti, da je enoten nastop potreben in nujen. Vidi in ve, da prav na tej neenotnosti in na Vidalijevem odklanjanju enotnega nastopa tržaška reakcija gradi svoje politične dobičke, cesar seveda niti ne taji. Naj le navedemo, kaj piše glede tega glasilo najzagrizenejše italijanske reakcionarne stranke v Trstu «Idea liberale»:

«Izplača se izkoristiti sedanji trenutek, v katerem razdor med dvema skupinama lahko samo koristi nacionalni stvari in kanalizira v nacionalni blok tudi levičaroidne glasove, ki so zaradi negotovosti zmedeni.» In: «...vedno bo bolje, da se znajdemo pred slovanskim gibanjem, ki je razdvojeno na bloke, kot pa da je enotno.» Zaradi tega predlagajo tukajšnji italijanski liberalci, da se volitve izvršijo čim prej, najkasneje pa v juniju t. l., iz strahu, da se omenjena dva bloka med tem ne bi pomirila...

Reakcija se torej boji tistega, kar mi nenehno poudarjamo in zahtevamo! Komu torej Vidalijevo odklanjanje enotnosti koristi?

Očitno samo reakciji.

Toda tržaški proletariat in demokratične množice pa reakcije nočejo podpirati!

Zato kljub vsemu ponovno pozivamo ljudi iz vodstva Vidalijeve skupine, da uvidijo potrebo enotnosti; predvsem pa pozivamo tržaški proletariat in vse demokratične množice, ki so to potrebo že zdavnaj uvidele, da se za to enotnost borijo in si jo tudi priborijo, kajti z njo si bodo zagotovile zmago!

WASHINGTON — Neki pooblaščeni poročevalec je izjavil dopisniku AFP, da je sovjetska vlada na mednarodni konferenci za žito v Washingtonu ponudila dobavo 20% potreb žita državam, kjer žita primanjkuje, t. j. 100 milijonov bušlov po ceni, ki jo bo določila konferenca.

LONDON — Umrl je glavni urednik komunističnega lista «Daily Worker» William Rust. Odpeljali so ga bili v bolnico, ko je padel v nezavest na seji KP v Londonu.

Težka odgovornost ameriških voditeljev

Ako Truman smatra, da je sestanek koristen bo kraj sestanka lahko določiti

Zadovoljstvo mednarodne reakcije zaradi odklanjanja sodelovanja s Sovjetsko zvezo - Trumanove miroljubne izjave med volivno kampanjo so se pokazale kot navadna demagogija

WASHINGTON, 3. — Na današnji tiskovni konferenci je Truman izjavil, da potrjuje izjavo, ki jo je v sredo podal zunanji minister Acheson, da ZDA ne bodo v nobenem primeru začele dvostranskih pogajanj s Sovjetsko zvezo.

Truman je dalje izjavil, da je vabilo, ki ga je osebno napravil Stalinu na konferenci v Potsdamu, naj ga obišče v Washingtonu, še vedno v veljavi.

PARIZ, 4. — Moskovski radio poroča, da ves sovjetski tisk objavlja danes na prvi strani in z velikim poudarkom brzojavki, ki sta si jih izmenjala generalisim Stalin in ravnatelj ameriške agencije INS Smith.

Toda zadnje izjave ameriškega zunanjega ministra Achesona, kažejo, da ZDA odklanjajo sodelovanje s Sovjetsko zvezo za ohranitev miru in vztrajajo pri svoji napadalni politiki z ustvarjanjem vojaških paktov. Acheson je, kakor je znano, med drugim dejal, da ZDA niso pripravljene pogajati se same s Sovjetsko zvezo o nobenem vprašanju, pri katerem bi bili prizadeti tudi interesi drugih držav. Pozabil pa je pri tem, da je Stalin predlagal sestanek, na katerem naj bi se ublažila nasprotstva med obema največjima državama, dočim bi se moralo osnovno vprašanje, t. j. vprašanje Nemčije ali katerega koli drugega vprašanja, ki zadeva druge države, rešiti na sestanku sveta zunanjih ministrov štirih velikih držav, ki je edini pristojni organ za rešitev še nerešenih vprašanj.

Glede Achesonovih izjav, da so ZDA že prevzele obveznost proti vojni po OZN, je treba pripomniti, da je OZN do sedaj pokazala nezmožnost pri reševanju raznih nasprotstev ravno zaradi tega, ker se je ZDA posrečilo iz tega organizma ustvariti organizem, ki zaradi večine ameriških satelitskih držav podpira ameriško politiko.

Sedaj se tudi kažejo v pravi luči vse Trumanove demagoške izjave med volivno kampanjo, ko je izjavljal: «Poizkusil bom vsa sredstva, da napravim konec hladni vojni in ustvarim mir», in ko je imel namen poslati v Moskvo svojega osebnega odposlanca Vinsona.

„Dajly Express" predlaga London

Seveda tudi ameriški reakcionarni tisk odobrava Achesonove izjave. «New York Herald Tribune» pa kljub temu pristavlja, da bi morale biti Achesonove izjave «nekoliko manj hladne».

Londonski listi tudi z veseljem poudarjajo Trumanovo odklonitev za sestanek v Sovjetski zvezi, na Poljskem ali v CSR. «Daily Telegraph» obtožuje Sovjetsko zvezo, da hoče ustvariti spor med Anglijo in ZDA. «Times» pa zatrjuje, da je šlo Stalinu predvsem za propagando. «Daily Express» pravi, da je povsem naravno, da je Truman odklonil potovanje v Sovjetsko zvezo, na Poljsko ali ČSR in zato znova predlaga, naj bi se Stalin in Truman sestala v Londonu, pri čemer naj bi Velika Britanija bila za posredovalko. Bevin naj bi v Moskvi in Washingtonu skušal ugotoviti, ali oba voditelja nimata nič proti temu, da se sestanek vrši v Londonu. «News Cronicle» pa pozdravlja Achesonove izjave, ki da so bile sestavljene po posvetovanju poslanikov držav, ki bodo udeležene v atlantskem paktu.

Smith predlaga Dunaj

AFP poroča, da je ravnatelj za Evropo agencije INS Kingsbury Smith dal pariškemu dopisniku milanskega lista «Corriere Lombardo» izjavo, da bi bilo treba sedaj najti nevtralni kraj, tako da bi se odpravile vse ovire za sestanek. Če Truman smatra, da je ta sestanek koristen, je pripomnil Smith, mislim, da se bosta oba sporazumela glede izbire kraja. Upoštevajoč Stalinove izjave o njegovem zdravju smatram, da bi bil Dunaj, ker je okupiran po vseh štirih velikih državah, lahko kraj sestanka. Lahko se tudi smatra, da bosta Francija in Velika Britanija zastopani pri tem sestanku.

* * *

Moskovski radio je oddajal komentar LEONTIJEVA o mednarodnem položaju:

«Milijoni ljudi po vsem svetu», je izjavil Leontijev, poznajo politiko miru Sovjetske zveze kljub poizkusom obrekovanja te politike. V OZN se je Sovjetska zveza zavzela za znižanje oborožitve. Znižala je vojaštvo na predvojno število. Izdatki v proračunu ZSSR bodo šli za gospodarsko obnovo in za mirno graditev ter za kulturne namene. Sovjetska zveza odločno zahteva demokratizacijo Nemčije in Japonske ter protestira proti obnovi vojne sile in vojaških sil teh držav.

Evo zakaj so ljudske množice s tako naklonjenostjo in zaupanjem sprejele številne pozive Sovjetske zveze zahodnim državam. Dobro vedo, da med velikimi državami ni takih nasprotstev ali sporov, ki se ne bi dali rešiti s sporazumnih sodelovanjem».

Nato je Leontijev ostro obsodil ZDA, Veliko Britanijo in Francijo, ki stalno spravljajo v dvom dobro voljo in odkritost Sovjetske zveze ter sistematično spodkopavajo vsako možnost sporazuma. Glede pozivov Sovjetske zveze za mir je Leontijev poudaril, da so ti pozivi izzvali številne komentarje in zelo pohvalo, toda wallstreetska klika se je odločila nadaljevati svojo napadalno politiko. Zadnje sovjetske izjave so komentirali in prikazovali kakor, da se ni zgodilo nič izredno važnega in da je treba sovjetske ponudbe previdno vzeti.

Leontijev je zaključil z izjavo, da je svetovno javno mnenje sedaj preveč izkušeno, da bi verjelo vsemu, kar se mu bi hotelo dopovedati z namenom, da se odvzame vrednost naporom Sovjetske zveze za ohranitev miru.

Deželna avtonomija v Italiji in Slovenci

Ko je izšla Italija iz vojne, ki jo je izgubila, razočarana, ponižana in okrnjena, se je zdelo, da bodo v njej prevladali zdravi elementi, ki prihajajo iz ljudstva, in da bodo enkrat za vselej obračunali s tistimi pustalovči, ki so bili krivi nesreče italijanskega ljudstva.

V ta namen so bile leta 1947 prve volitve v konstituanto, ki je odpravila monarhijo in izdelala novo ustavo, ki naj bi bolje ustrezala zahtevam prave demokracije. V tej ustavi je bilo med drugim določeno tudi, da bo urejena notranja upravna država po deželnem (regionalnem) sistemu in da bodo imele posamezne dežele svojo samoupravo. Zaradi različnega značaja je bilo določeno, da bodo razdelili dežele v dve skupini. V prvo naj bi spadale tiste, ki imajo enotni gospodarsko-kulturni značaj, med tem ko bi bile v drugi skupini one dežele, kjer obstajajo narodne manjšine, ali imajo drugače svoj poseben ustroj, kakor n. pr. Sicilija in Sardinija.

Goriške in beneške Slovence zanimajo predvsem določila, ki zadevajo notranji ustroj in upravo druge skupine, ker spada vanjo zaradi narodne manjšine tudi naša dežela, ki obsega videmsko in goriško pokrajino. Za dežele te skupine določata člena 6 in 116 nove italijanske ustave posebni upravni statut, s katerim so vsaj delno zajamčene kulturne in druge pravice narodnih manjšin, v tem primeru Slovencev.

Po prvem povojnem preplahu in presenečenju pa so stare in nove fašistične skupine, ki so si za to ogrnile preko liktorskega snopa plašč zapadne demokracije, s pomočjo mednarodnih in domačih intrigantov zopet začutila trdna tla pod svojimi nogami. To se je zlasti lahko opazilo v pokrajinah bivše Julijske krajine in v obmejnih krajih na splošno. Ti ljudje so začeli pošiljati v Rim razne delegacije, ki so v svojih poročilih potvarjale dejansko stanje v obmejnih predelih in dokazovale, da bi z uvedbo posebnega avtonomnega štatuta v teh pokrajinah ograšali obstoj italijanstva, da bi s tem nastala nevarnost za mir, rasne mržnje itd. Rimska vlada jim je ustregla in dodala omenjenima členoma št. 6 in 116 še člen 10 začasnih pravil, s katerimi se začasno odloži aplikacija avtonomnega statuta.

Na zasedanju pripravljalnega odbora za deželno upravo, ki je bila pretekli mesec v Vidmu in ki naj bi pripravila vse potrebno za deželno-zborske volitve, ki bodo meseca oktobra, so desničarski ekstremisti in šovinisti obeh pokrajin napeli vse svoje sile, da bi preprečili aplikacijo posebnega štatuta za avtonomijo v tej deželi in so zahtevali uredbo po normalnem štatutu, ki ne samo, da ne nudi dovolj jamstva narodnim manjšinam, ampak ga vlada vsak hip lahko prekliče. Na tej seji so zahtevali uvedbo posebnega avtonomnega štatuta samo zastopniki goriških Slovencev, dočim 60 tisoč Slovencev iz Benečije ni moglo povedati svojega mnenja, ker niso povabili na to zasedanje niti enega njihovega zastopnika, čeprav so bili sklicatelji pravočasno opozorjeni na to svojo «pozabljivost».

Na ta način so prikrajšali Slovence za tiste pravice, ki so jim zajamčene po novi ustavi in ki so jih dovolili Nemcem v Poadižju in Francozom v Val D'Aosti Sicer so poborniki normalnega statuta v Vidmu zatrjevali, da bodo tudi v tej obliki s posebnim dostavkom zajamčene pravice narodnih manjšin. Toda mi se takoj vprašujemo: Zakaj imajo ti ljudje tak strah pred posebnim štatutom, če po njihovem zatrjevanju ni nobene razlike med tem in onim normalnim?

Izkušnje zadnjih let so Slovence naučile, da ne smejo verjeti lepim in donečim besedam, ampak da gledajo predvsem na dejanja, ki tem besedam sledijo. Če pogledamo ta dejanja oblasti nasproti Slovencem zlasti na Goriškem, imamo več kot dovolj razloga, da postanemo oprezni. Kaj radi omenjajo v italijanskem časopisju, da imamo Slovenci na Goriškem svojo šolo in svoje kulturno življenje. Toda to so stvari, ki smo si jih sami priborili in ustvarili v času narodnoosvobodilne borbe. Italijanska država ni dala Slovencem na Goriškem na šolskem področju še ničesar, na prosvetnem pa imamo celo mnogo manj, kot smo imeli leta 1945.

Pri tem pa ni niti govora o dvojezičnem uradovanju v narodno mešanih krajih, glede katerega so v Gorici pri prvem zasedanju občinskega sveta šovinisti zagnali tak hrup in o katerem piše «Giornale di Trieste» takole: «Nobeden si ne dela iluzij o možnosti, da bi mogla priti slovenščina v aktivno področje goriškega življenja ne sedaj in ne nikoli.» V istem sklopu je tudi opuščanje slovenskih uradnikov in delavcev, ki so nezaželeni pri svojih italijanskih gospodarjih in glede katerih so že protestirali tudi zastopniki Ljudske fronte v rimskem parlamentu.

Poglavje zase so beneški Slovenci, glede katerih so italijanske župane tamkajšnjih občin pripravili do tega, da so leta 1947 podali izjavo, po kateri slovenske šole v Benečiji sploh niso potrebne, češ da so ti ljudje Italijani, ki le med seboj govorijo neko narečje, podobno slovenščini. Ta izjava nas močno spominja na podobne, ki smo jih čitali včasih, zlasti ob priliki procesa proti bazoviškim junakom v tržaškem listu «Il Piccolo». Podobno se tudi sedaj izraža šovinistično časopisje. Sele pred nekaj dnevi je pisal n. pr. Ugo Sartori v «Il Giornale di Trieste» o beneških Slovencih takole:

«Goriški Slovenci so obrnili svoje poglede na prebivalstvo Nadiške in Kanalske doline, ki je prvotno — čeprav v daljni preteklosti — spadalo k Slovanom. Zato bi hoteli slovenske šole v tako imenovani Benečiji, češ da tako želi ondotno prebivalstvo (priključeno k Italiji leta 1866 in zelo zvesto); jasno je, da tiči za to navidezno željo poseben političen cilj. To prebivalstvo, tudi če po nekaterih krajih prežvekuje (sic!) neko navidezno slovensko narečje, ne čuti po 80 letih italijanskega življenja v resnici prav nobene potrebe, da si ustvari neko novo narodno zavest. In če se je po zaslugi spretnih hujskanj propagandistov pojavilo kakšno žarišče, mu ni namenjeno, da bi prišlo v zgodovino.»

Tistemu, ki pozna beneške Slovence in tamkajšnje razmere, bo vsak komentar k takemu zlonamernemu pisanju in kopičenju laži popolnoma odveč. Takih in podobnih primerov kršitve sprejetih obvez in hujskanja k narodni mržnji bi lahko navedli še mnogo. Zato bodo vse besede o pomirjenju le bob v steno, dokler ne bo zadoščeno pravici in ne bodo Slovenci v Italiji imeli zajamčenih vsaj tistih pravic, ki jim jih daje nova ustava.

Za to ni prav nič čudnega, če tudi pri vprašanju deželne uprave in avtonomije v Vidmu Slovenci ne verjamemo besedam, ampak zahtevamo tudi jamstva, katerih se bomo lahko posluževali v obrambo naših pravic proti novemu šovinizmu, ki nam bi rad že v kali uničil še tiste drobce, ki so nam ostali in ki se z vsemi silami protivi, da bi dobili beneški Slovenci svoje najosnovnejše pravice.

Zato Slovenci goriške in videmske pokrajine, ki so strnjeni okoli DFS ne bodo odnehali v svoji borbi za dosego popolne deželne avtonomije, pa čeprav so jih v tej borbi zapustili vsi njihovi včerajšnji zavezniki.

RESOLUCIJA CK KPJ o glavnih nalogah partije v letu 1949

Pospeševanje kolektivizacije na deželi na dobrovoljni osnovi - Borba proti vsem špekulantom - Uresničenje plana v težki industriji, rudnikih, prometu, elektrifikaciji itd. - Ustanovitev organizacijskega urada centralnega komiteja

BEOGRAD, 3. (AFP) — Nocoj so javili, da je CK KPJ na svoji plenarni seji 28., 29. in 30. januarja sprejel več sklepov o glavnih nalogah partije za leto 1949.

V resoluciji o kmečkem vprašanju je govora o sedanjih težkočah glede preskrbe mest. Resolucija priporoča posvečanje posebne pažnje sektorju kolektivnega poljedelstva in ustvarjanju novih zadrug in državnih podjetij na podlagi prostovoljnega pristanka. Priporoča tudi poostritev borbe proti izkoriščevalcem ter stroge kazni proti vsem sleparjem.

Resolucija o splošnem gospodarstvu poudarja, da bo treba glavne napore v letu 1949 osredotočiti v težki industriji, rudnikih, prevozništvu, elektrifikaciji in utrditvi zadružnega kmečkega sektorja. Dalje poudarja resolucija potrebo povečanja delovne sile in podaja stališče glede ustanovitve sveta za gospodarsko sodelovanje, ki je bil ustanovljen v Moskvi, kakor ga je obrazložil zunanji minister Kardelj v razgovoru z ravnateljem Tanjuga.

Resolucija o organizaciji partije in propagande poudarja potrebo enotnosti partije proti vsem poizkusom razbijanja te enotnosti in javlja ustanovitev organizacijskega urada CK, ki je sestavljen iz 14 članov, med katerimi so maršal Tito, Kardelj, notranji minister Rankovič in drugi člani centralnega komiteja.

(Zaradi slabega vremena radiotelegrafska novinarska agencija ni še mogla sprejeti celotnega besedila resolucije, ki ga bomo zato objavili šele v prihodnji številki našega lista).

Izgon ameriškega diplomata iz Madžarske

BUDIMPEŠTA, 3. — Madžarska vlada je odredila izgon tajnika ameriškega poslaništva v Budimpešti Štefana Kocsaka, ki je bil v stikih s kardinalom Mindszentyjem v zvezi z vohunsko službo, kakor to omenja madžarska Rumena knjiga. Kocsak mora zapustiti Madžarsko v 48 urah in je že odpotoval na Dunaj.

Tudi Srednji vzhod hočejo v atlantskem paktu

PARIZ, 3. — Agencija Tass komentira prihod ameriških vojnih ladij v Carigrad in pripominja, sklicujoč se na vesti turškega tiska, da ima vlada ZDA namen razširiti atlantski pakt na države Srednjega vzhoda. V turških pooblaščenih krogih se izjavlja, da je admiral Connoly že začel v Ankari tozadevna pogajanja.

Beg kuomintangove vlade

KJANGSU, 3. (Tanjug) — Kakor poročajo listi, je vsa kuomintangova vlada, izvremši Li Cung Jena, zbežala v južne pokrajine. Iz istih virov se doznava, da se tudi Li Cung Jen pripravlja na odhod.

Poudarjajoč, da v preteklem tednu ni kuomintangova vlada nič napravila, da bi se začela mirovna pogajanja v duhu Maocetungovih pogojev, poudarja komunistična agencija, da se partija in demokratične čete ne bodo dale zavesti po hinavski politiki tistih, ki so v Nankingu na oblasti. Vztrajali bodo na tem, da se o vprašanju miru razpravlja izključno na podlagi osmih točk komunistične partije Kitajske.

Agencija «France Presse» poroča, da je bil danes v Pekingu prvi zmagovit pohod čet narodno osvobodilne vojske za proslavljanje osvoboditve Pekinga. Na stotine tankov in tisoče vozil, avtomobilov in «jeepov» ameriške proizvodnje je šlo po glavnih ulicah mesta, kjer se je nabralo na sto tisoče ljudi, ki so šli v povorki.

Komunistična agencija «Hsinhua» javlja, da bo bivši nacionalistični komandant severne Kitajske general Fu Co Ji, ki je na listi vojnih zločincev, lahko deležen oproščenja, če bo v bodoče delal v dobro ljudstva. Pri tem se bo upoštevalo tudi njegovo postopanje med obleganjem Pekinga.

Aretacija vohunske skupine v ČSR

PRAGA, 3. — Notranji minister in minister za obrambo sta uradno javila, da so v decembru aretirali skupino ljudi, ki so bili v službi vohunskega centra neke zahodne države. Ti ljudje so vohunili ter zbirali orožje in strelivo v teroristične namene. Eden od voditeljev te skupine je general Kultvasa.

Danes se je pred vojaškim sodiščem v Pragi začela razprava proti 20 vojakom in enemu častniku, ki so delovali proti varnosti republike. Priznali so, da so imeli namen izvršiti protidržavna dejanja, ki jih je reakcija pripravila ob sokolskem zletu lansko poletje. Napravili so načrt za okupacijo uradov ministrstva za obrambo in glavnega štaba. Proces bo trajal več dni.

KPI in socialisti proti vladni politiki

RIM, 3. — Tajništvo KPI poroča, da je vodstvo KPI na svoji seji 2. in 3. februarja preučevalo mednarodni položaj ter mednarodni položaj Italije v sedanjem trenutku.

Vodstvo partije izraža hvaležnost italijanskemu delavskemu razredu in pravih demokratov Stalinu, ki je ponovno predlagal utrditev miru.

Dalje je vodstvo razpravljalo o spletkah za vključitev Italije v evropsko zvezo ali atlantski pakt, ki imata namen organizirati vojaški in politični blok proti Sovjetski zvezi in proti državam nove demokracije ter podvreči evropske narode anglosaškemu imperializmu. Italijanska vlada in stranke, ki so v njej, so izdale slovesne obljube med volivno kampanjo.

Vodstvo partije smatra neobhodno potrebno, da se italijansko ljudstvo pozove, da izrazi svojo odločno voljo do miru. Sklenilo se je stopiti v stik s socialistično stranko in z vsemi drugimi demokratičnimi silami, da se preučijo konkretne oblike nadaljnje akcije.

Danes se je sestala tudi parlamentarna skupina socialistične stranke, ki je razpravljala o zunanji politiki. Izdali so poročilo, ki pravi, da se bo parlamentarna skupina socialistične stranke sestala 9. februarja skupno s socialistično skupino v senatu, da sklepa o novih obvesti med volivno kampanjo.

Ladja „Giulio Cesare" izročena SZ

VALONA, 3. (Ansa) — Italijanska ladja «Giulio Cesare» je danes prispela v pristanišče Valono, kjer bo izročena častnikom in moštvu sovjetske mornarnice, ki jo bodo v smislu določb mirovne pogodbe odpeljali v Sovjetsko zvezo.

963 milijard lir v obtoku 31. dec. 1948

RIM, 3. — Današnji uradni list objavlja položaj italijanske banke na 31. decembra. Iz tega je razvidno med drugim, da je na ta dan znašal skupni denarni obtok 963.012.038.902 lir, od katerih 911.943.535.650 lir bankovcev in 51.068.503.252 Am-lir.

PROCES PROTI KARDINALU MINDSZENTYJU

„Kesam se vsega, kar sem storil"

„Odslej se bom podvrgel suverenosti republike", je izjavil obtoženi kardinal - Tudi kardinalov pomagač Zakar priznal krivdo

BUDIMPEŠTA, 4. — Danes zjutraj se je začel proces proti kardinalu Mindszentyju in ostalim šestim obtožencem. Ti so: *pater Baranyaj*, mons. *Zakar*, kardinalov osebni tajnik, princ *Pavel Esterhazy*, *Nikolaj Nagy*, opat *Bela Ispaky* in urednik katoliškega lista «Nemzeti Ujszag» *Ladislav Toth*. Ljudsko sodišče je odklonilo kardinalov predlog za odgoditev procesa.

Predsednik je nato prečital obtožnico, ki obtožuje Mindszentyja, da je deloval proti republiki, da je ustvaril zaroto skupno z Otonom Habsburškim ter z madžarskimi monarhističnjmi voditelji za vzpostavitev monarhije. V ta namen je imel tesne stike z ameriškim poslaništvom v Budimpešti in dajal vse informacije, ki jih je lahko dobil. Protivil se je povrnitvi krone sv. Štefana madžarski vladi in izdelal spomenico proti Židom in proti agrarni reformi. Vodil kampanjo proti nacionalizaciji verskih šol in končno je prodajal velike količine dolarjev na črni borzi.

Baranyai je obtožen, da je organiziral monarhistično gibanje in pripravljal tujo intervencijo na Madžarskem. Zakar je aktivno sodeloval pri tej zaroti. Esterhazy je od Mindszentyja kupoval dolarje. Nagy je dajal tajne informacije vohunskemu centru, ki ga je v inozemstvu organiziral opat Mihajlovič. Ispanky je pošiljal v Rim zaupne politične in gospodarske informacije in se bavil s črno borzo. Toth je sodeloval z Mihajlovičevim vohunskim centrom proti mesečnemu plačilu 400 goldinarjev.

Po prečitanju obtožnice je predsednik sodišča prečital pismo, ki ga je kardinal Mindszenty pisal pravosodnemu ministru Risu in ki ga je ta izročil sodišču. V pismu pravi kardinal, da bi bil pripravljen, zato da omogoči pomirjenje duhov, v bistvu priznati težke obtožbe. Pripravljen bi bil tudi za določen čas zapustiti mesto nadškofa in primasa in pripominja, da se ne bi upiral sklenitvi sporazuma z vlado, če bi škofijski zbor to smatral za potrebno. Mindszenty prosi za odložitev procesa.

Na vprašanje predsednika je kardinal izjavil, da je pismo njegovo. Nato je sodišče odklonilo odložitev procesa.

Zaslišan je bil nato obtoženec *Baranyai*, ki se je izjavil za monarhista. Preklical je vse prejšnje izjave ter zanikal vse obtožbe. Priznal pa je, da je pripravil načrt za monarhistično vlado pod začasnim vodstvom kardinala Mindszentyja.

Zaslišan je bil nato obtoženec *Zakar*, ki je priznal svojo krivdo. Izjavil je, da je Mindszenty podpiral monarhistično gibanje. Dalje je izjavil, da je spremljal Mindszentyja v njujorski samostan, kjer se je ta sestal z bivšo cesarico Cito, in v Chicago, kjer je videl Otona Habsburškega. Med volitvami je kardinal finančno podpiral stranko skrajne desnice in katoliške žene sestre Schlacnta. Potrdil je tudi, da je kardinal vodil kampanjo proti nacionalizaciji verskih šol in proti vrniti krone sv. Stefana. Videl je tudi, ko je ameriški poslanik Charpin prosil Mindszentyja za politične informacije. Sporazumelj so se, da bodo Cnarpin, Zakar in tajnik ameriškega poslaništva Koczak za kurirje glede novic, ki jih bo dobavljal Mindszenty.

Zaslišanje Mindszentyja

Popoldne je bil zaslišan Mindszenty, ki je med drugim izjavil: Kesam se vsega, kar sem napravil. Uporabil sem slabo metodo z dobrimi nameni. Odslej se bom podvrgel suverenosti republike. Glede nekaterih protižidovskih stavkov v brošurah, ki jih je napisal o Židih, je Mindszenty izjavil, da jih ne bi več napisal, ker da je treba upoštevati duha sedanje dobe. Glede protisovjetskih izjav v neki njegovi knjigi je dejal, da so mu nekateri tisti, ki so mu dali informacije. Priznal je tudi, da je leta 1945 pisal vladnemu predsedniku pismo v katerem se izjavlja proti republiki.

Dejal je tudi, da je smatral mogočo ponovno proglasitev monarhije, da pa ni šlo pri tem za to, da se povzroči notranji upor, pač da je računal na mednarodno konjukturo.

Ob šestih zvečer je predsednik predlagal kardinalu prekinitev razprave, če se čuti trudnega. Kardinal pa je odklonil. Priznal je vsa pisma, ki jih je pisal v zvezi s krono sv. Štefana, pri tem je, kakor že rečeno, izjavil: Kesam se vsega, kar sem napravil. Uporabil sem slabo metodo z dobrimi nameni. Odslej se bom podvrgel suvernosti republike.

Glede volitev je Mindszenty priznal, da je dal tajni nalog duhovnikom, naj podpirajo kandidate desničarskih strank, in da je izdelal tudi nekaj letakov proti nacionalizaciji verskih šol.

Glede pisma, s katerim je želel intervencijo ameriških čet na Madžarskem, je priznal, da je njegovo početje obsojanja vredno. Priznal je tudi, da je pošiljal poročila vojaškega značaja poslaništvu ZDA. Na splošno kardinal ne zanikuje obtožb, vedno pa se protivi tolmačenju dejstev, kakor jih tolmači obtožnica. Zatrjuje, da je deloval z najboljšimi nameni. Priznal je tudi, da je iz zapora poslal 23. januarja t. l. pismo poslaniku ZDA v Budimpešti Chapinu, s katerim ga je prosil, naj mu da na razpolago avtomobil ali letalo, da bo lahko zbežal. Ponudil je za to 4000 dolarjev za letalca.

Priznal je tudi da je pri njegovem sestanku s Cito in Otonom govoril o monarhiji na Madžarskem.

* * *

Tanjug poroča, da so njegovemu dopisniku v Budimpešti zabranili prisostvovati procesu proti kardinalu Mindszentyju. Kakor je sporočil državni podtajnik za informacije v madžarskem zunanjem ministrstvu, so izdali dovoljenje za udeležbo na procesu dopisnikom listov in agencij Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije ter dopisnikom sledečih listov in agencij: avstrijska telegrafska agencija, Unità, United Press, Telepress, Reuter, Londonski Times, AFP, Humanité, International News Service, Associated Press, Combat, Tribune des Nations, Action, France Soir, Daily Worker, Daily Express, Svenska Dagesbladett, Basler Nachrichten, Voix Ouvrière, Szabad Szao in Magyar Jevs. Zaradi tega pomeni dejstvo, da se Tanjugovemu dopisniku ni dovolilo prisostvovati procesu, diskriminacijo proti predstavniku tiska FLRJ.

Zakaj ne rečejo fašistu - fašist

«Voce libera» javlja včeraj, da so jugoslovanske oblasti izročile v Gorici na meji pri Rdeči hiši 30 italijanskih državljanov v zameno za 14 jugoslovanskih, ki so bili nedavno amnestirani. List nato pripoveduje, zakaj so jugoslovanske oblasti obsodile italijanske državljane. In čudo čudovito, glej, — skoro vsi so bili obsojeni zaradi «italijanskih čustev» ali pa zaradi «italijanske delavnosti» in temu podobno. Nobeden od njih ni bil, revež, fašist.

«Voce libera» izpolnjuje pač dosledno svoje poslanstvo netenja nacionalne mržnje in prikrivanja fašistov, kajti zanjo so bili vsi fašistični funkcionarji samo Italijani in vse fašistične sleparije in zločine, ki so jih zagrešili med našim ljudstvom, naj bi storili v imenu italijanstva, ne pa v imenu tistega in tistih, ki so jim zločine narekovali in katerega je njihov lastni narod za pete obesil, ali pa jih je kaznoval tako, da ne bodo pač nobeni oblasti več služili za zamenjavo. «Voce libera» se s takim postopanjem italijanskega ljudstva očitno ne strinja, sicer bi rekla fašistu — fašist in ne bi izenačevala italijanstva s fašizmom ter tako svojemu lastnemu ljudstvu delala kaj slabo usluga.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Dichiarazione

Su «Il Lavoratore» del 5 gennaio è apparso un articolo sotto il titolo «Squarci di vita nelle carceri di via Tigor», il quale, occupandosi delle nostre persone, riapecchia in pari tempo la mentalità ed i mezzi, cioè svisamento della verità, ricorso ai falsi e alle menzogne di cui si serve la frazione vidaliana nella sua lotta contro di noi e che, in ultima analisi, torna a danno della classe lavoratrice e della sua educazione politica.

Ed è per questo e non tanto a titolo personale che noi, un po' tardi e ciò per motivi indipendenti dalla nostra volontà, seguendo il nostro dovere di onesti e leali democratici, crediamo necessario stilare queste nostre righe, allo scopo di illuminare i veri democratici sul modo di agire dei vidaliani e contribuire così anche all'educazione dei lavoratori.

Le affermazioni dell'articolo in parola sono volutamente false. A prescindere dall'intonazione tendenziosa dello stesso di cui l'attore ha creduto far sfoggio — e certo non nell'interesse della verità e conseguente lotta antiimperialista — vi si sostengono alcune cose che, pur essendo il contrario a conoscenza di tutti i carcerati di via Tigor, potrebbero nell'animo di certuni fuori della prigione lasciare un fondo di dubbio.

Si dice in quest'articolo che Solieri ha o aveva sul suo libretto segnate 50 - 60 mila lire mensili, e che meno di tutti ne ha o ne aveva Laurenti, avendone sole 20 mila. Chi ha scritto un tanto, ha mentito sapendo di mentire, perchè pur essendone il libretto in mano del detenuto, le sue singole poste vengono iscritte secondo la contabilità tenuta dall'Amministrazione carceraria. Il detenuto non può avere altri importi che quelli registrati nella contabilità e riportati nel libretto. E siccome questi importi non esistono nè sono esistiti nella detta contabilità, lo scrivente l'articolo li ha inventati, falsando la verità.

I libretti dei sottoscritti non hanno mai segnato le cifre di cui l'articolo. Solieri è entrato in carcere con 1050 lire, in seguito il suo libretto non ha mai segnate somme superiori alle duemila lire. Attualmente ne ha 800. E Laurenti è entrato con 2000 lire, non ha avuto importi superiori alle 4000 e ancora queste non per sè solo.

Questi i dati controllabili attraverso il libretti e nell'amministrazione delle carceri!

Quanto ai pacchi da noi ricevuti rileviamo che in quelli stessi giorni «Il Lavoratore» diceva esser merito delle sue organizzazioni se i detenuti politici, in occasione delle feste, avevano ricevuto dal di fuori ogni ben di Dio.

Ma quando trattasi di noi, se ne scorda, ma sì: noi non siamo suoi «compagni»!

Quanto poi alle grida di cui avremmo dovuto esser oggetto, ci limitiamo osservare che ciò è inventato di sana pianta.

Tralasciando di spendere parole sulle vestaglie, pigiama, ecc., notiamo che quanto scritto a questo riguardo in detto articolo oltrechè esser travisamento della verità denota grettezza d'animo e piccineria dell'articolista.

Solieri in particolare invita colui che avrebbe sentito uscire dalla sua bocca che: «Con i triestini non si può costruire il socialismo, pretendono troppo» di farsi avanti, di uscire dall'anonimo. Tali parole Solieri non le ha pronunciate; troppa ammirazione egli nutre per la classe lavoratrice in generale ed in ispecie per la triestina per via della lotta che sostiene, ha sostenuto e dovrà ancora sostenere, per pronunciare simili giudizi.

Le «femmine di lusso» che dovrebbero suonare insulto, non provano al contrario che bassezza d'animo di chi si è lasciato sfuggirle.

A lume di quanto sopra detto giudichino i sinceri democratici il resto dell'articolo; con esso si è ancora una volta rilevata la verità del vecchio adagio: che lo stile denota l'uomo.

Ma con simili espedienti di menzogne e falsi non si fanno gli interessi della classe lavoratrice e specialmente no in questo momento qui a Trieste.

MARINO SOLIERI
EUGENIO LAURENTI

Enotni v skupni borbi za spoštovanje pravic delavstva

Delavstvo mora z odločno borbo preprečiti, da bi delodajalci še bolj izkoriščali tržaški delavski razred

Že tolikokrat smo poudarili in tudi na primerih to potrdili, da se je ofenziva delodajalcev v zadnjem času zelo poostrila ter prizadela tržaškemu delavstvu nove udarce. Obrazložili smo tudi vzroke, ki so privedli do povečanja ofenzive delodajalcev. Naglasili smo, da so si delodajalci upali pričeti s tako močno ofenzivo samo zaradi tega, ker so računali na razdvojenost in razcepljenost v vrstah demokratičnih tržaških množic, ki naj bi jim pripomogla, da bi lahko uresničili vse svoje naklepe in mahinacije. Upali smo si trditi in to še danes trdimo, da bi se ta ofenziva prav gotovo ne bila začela, če bi delodajalci vedeli, da so vrste tržaškega delavstva še vedno tako strnjene kot takrat, ko so jih prav s svojo enotno in odločno borbo prisilili k umiku in popuščanju.

Toda pri svojem računanju so delodajalci pozabili na eno in sicer, da živi med delavstvom še vedno borbeni duh in trdna volja upreti se njihovim naklepom ter pričeti z borbo, ki bo lahko privedla delavski razred do resnične in končne zmage. Za dosego te zmage pa je potrebna, in to še posebej poudarjamo, enotnost vseh delavskih množic, ki morajo ponovno pričeti z resnično, brezkompromisno borbo proti razrednemu sovražniku za obrambo pravic delavstva in za dosego uresničitve vseh upravičenih zahtev.

Mnogo bi se dalo napisati o položaju tržaškega delavstva. Toda omejili bi se radi le na nekaj primerov, na katerih bi radi pokazali, kam lahko privede neprava sindikalna linija, ki so jo sedaj ubrali novi sindikalni voditelji in kakšni so njeni sadovi v tovarnah.

Že delavci sami čutijo, da se je položaj v tovarnah zelo izpremenil in sicer njim v škodo; delodajalci so postali mnogo bolj zadirčni in zahtevni in si upajo ob vsaki priliki groziti z odpustom z dela. Prav tako so postali bolj zadirčni tudi razni delovodje in pazniki, ki priganjajo z ostrimi in žaljivimi besedami delavce k delu ter jim ob raznih prilikah nalagajo vedno nove omejitve. Niti tega nočejo več upoštevati, da lahko delavci zamudijo na delo, ne da bi bili tega sami krivi, pač pa da so temu krive premajhne oblačilnice, v katerih se tako veliko število delavstva ne more naenkrat preobleči. Niti protesti niti dokazovanja ne morejo omehčati «paznikov», ki jim zumudo zaračunajo.

Drugo sredstvo, katerega se delodajalci v svoji ofenzivi poslužujejo so nadure, s katerim se ustvarja med delavstvom tako škodljivi oportunizem, ki vse prej škodi kot koristi borbi vsega delavstva za njegove pravice. Delodajalci tako radi govore o odpustih z dela zaradi «pomanjkanja» naročil in dela, obenem pa ne izgubijo prav nobene prilike, da ne bi ponujali tistim delavcem, ki njihove ponudbe seveda sprejmejo, da bi zaradi nujnih naročil še delali nadure. Mnogi delavci radi sprejmejo delo nadur, ker imajo pač tako nizko plačo, s katero ne morejo preživljati svoje družine in si komaj z nadurami nekoliko pomagajo. Če delavec naredi precej nadur prejme morda v najboljšem primeru okrog 35.000 lir mesečno, kar je seveda vsaj nekoliko več, kot če bi teh nadur ne bil naredil. Morda bo kdo mislil, da vsiljujejo delodajalci nadure svojim uslužbencem samo zato, ker bi jim hoteli pomagati k izboljšanju njihovega gospodarskega položaja. Toda če pomislimo, da delavec v nadurah ne more več tako intenzivno delati, ker je že izmučen, in zaradi tega delodajalec nima s tem delom preveč velikih koristi, lahko pač mirne duše trdimo, da siljijo delodajalci svoje uslužbence delati nadure samo zato, da vzbujajo med njimi oportunizem, medsebojno zavist in sovraštvo ter jih tako odvračajo od konkretne borbe za uresničitev njihovih zahtev.

Mnogi delavci se zavedajo, da je treba s tem oportunizmom v tovarnah pomesti ter se povrniti ponovno k resnični razredni borbi, ki bo lahko edina zagotovila delavstvu spoštovanje njegovih pravic in uresničitev njegovih zahtev. In prav žalostne posledice, ki jih zapušča na sindikalnem polju oportunistična in kompromisarska sindikalna politika sedanjega vodstva Enotnih sindikatov, nam morajo biti nujna vzpodbuda, da se otresemo vsakega oportunizma in razbijaštva ter da se ponovno strnemo v skupni borbi za obrambo pravic delavstva, ki bo lahko edina zlomila moč ofenzive delodajalcev.

Slovensko narodno gledališče

Dne 15. jan. 1949 je objavil «Il Lavoratore» lažnivo vest, da je dala uprava SNG pozvati na policijo nekega člana hišnega odbora Prosvetnega krožka «Slavko Skamperle» v zvezi z onemogočanjem predstav SNG pri Sv. Ivanu. Uprava SNG je zaprosila 21. jan. 1949 uredništvo «Il Lavoratore», naj objavi, če ceni resnico, to sporočilo:

«Uprava SNG nam sporoča, da ni res, kar smo pisali 15. t. m. v članku «Una precisazione del C. C. Skamperle» o domnevnih odnošajih med policijo in SNG. Žal pa je res, da sedanje vodstvo dvorane S. Skamperle onemogoča zdaj predstave SNG pri Sv. Ivanu».

Do danes «Il Lavoratore» ni pokazal da ceni resnico.

Uprava SNG

Tržaške ladjedelnice bodo prejele novo naročilo?

Prihodnji teden rešitev spornega vprašanja uslužbencev krajevnih javnih ustanov - Novi odpusti z dela v nekaterih tržaških tvrdkah - Še nekaj o stavki bančnih uslužbencev

«Voce libera» in «Giornale di Trieste» sta prinesla vest, da bodo v teh dneh prejele naše ladjedelnice naročilo za izgradnjo nove 13.000tonske potniške in tovorne ladje, ki bo zgrajena na račun Marshallove pomoči. Iz tiskovnega urada vodstva CRDA smo izvedeli, da sta odšla predsednik CRDA in ravnatelj ladjedelnice sv. Marka v Rim, in da je njuno potovanje povezano z vprašanjem novega naročila. Točnejše podatke bomo izvedeli šele po njunem povratku.

* * *

Poročali smo že, da je bil v sredo na mestni občini sestanek sindikalnih predstavnikov in predstavnikov pokrajinskega sosveta, na katerem so obravnavali vprašanje zahtev uslužbencev javnih podjetij. Po končanih pogajanjih so predstavniki obeh sindikalnih organizacij izdali posebno poročilo o celotnem poteku pogajanj, v katerem je med drugim rečeno, da je predstavnik pokrajinskega sosveta na sestanku izjavil, da je bilo sosvetu zaradi tehničnih ovir nemogoče do že pred časom določenega roka proučiti in sprejeti zahteve, ki jih je izdelala mešana komisija o rešitvi spornega vprašanja uslužbencev javnih podjetij in ustanov. Zaradi tega je predstavnik pokrajinskega sosveta predlagal, da bi se proučevanje preložilo na prihodnji sestanek, ki bo danes, in da bodo na tem proučili in končno odobrili načrt mešane komisije ter ga nato predložili v odobritev tudi vojaški upravi.

Zaradi teh nepredvidenih «tehničnih» ovir se je rešitev spornega vprašanja uslužbencev javnih ustanov zavleklo še za teden dni in bo najbrže rešeno šele v prihodnjem tednu. Nočemo se spuščati v razglabljanje, če so bile te tehnične ovire resnični vzrok zamude ali ne. Hoteli bi odgovorne oblasti opozoriti le na to, da čakajo uslužbenci krajevnih javnih ustanov že od lanskega julija na rešitev

Uslužbenci krajevnih javnih ustanov so v zadnjem času s svojo stavko prav dobro pokazali, da niso več pripravljeni potrpežljivo čakati na rešitev svojih zahtev, temveč da zahtevajo, da se odgovorne oblasti končno odločijo ter odobrijo ukrep o povišanju plač vsem uslužbencem.

* * *

V znaku svoje ofenzive so delodajalci nekaterih podjetij pričeli s ponovnimi odpusti z dela. Tako je hotela odpustiti z dela enega izmed svojih uslužbencev mizarska delavnica Pangos. Odločen nastop vsega delavstva, ki je brez izjeme zapustilo v znak protesta delo, je preprečil izvršitev naklepov delodajalcev, ki so svoj ukaz o odpustu z dela ponovno preklicali.

Bolj kritičen je seveda položaj pri tvrdki Francesco Mell, kjer nameravajo delodajalci odpustiti z dela nič manj kot pet uslužbencev. V zadnjem času so bili prav od te tvrdke odpuščeni z dela nekateri delavci, ne da bi bile o tem obveščene sindikalne organizacije. Zaradi nezadovoljstva, ki vlada med delavstvom, so sindikalne organizacije zahtevale, da se skliče izredna seja

* * *

Objavili smo že, da je protestna stavka tržaških bančnih delavcev dobro uspela in da so bili le redki primeri stavkokazov. Ugotoviti pa moramo žalostno dejstvo, da je bil v «Banca Popolare Giuliana» vodilni stavkokazov prav predsednik notranje komisije, ki je prisilil delavce, da so prišli na delo ter je s tem svojim dejanjem dokazal svojo «sindikalno» zrelost.

Izjava Prosvetnega društva «Velesila» v Škednju

Govorica, da nastopi pevski zbor «Velesila» Prosvetnega društva v Škednju v Domu pristaniških delavcev na Prešernovi proslavi dne 4. t. m., ne odgovarja resnici, v kolikor si ni kakšen drugi pevski zbor na nezakonit način prisvojil to ime. V Škednju obstoji samo ena «Velesila», ki jo vodi tov. prof. Milan Pertot.

Škedenj 3. februarja 1949.

ODBOR PROSVETNEGA DRUSTVA V SKEDNJU

KOLEDAR

Petek 4. februarja
Andrej, Žalimir
Sonce vzhaja ob 7.24, zahaja ob 17.15. Dolžina dneva 9.51. Luna vzhaja ob 10.00, zahaja ob 23.48.
Jutri sobota 5. februarja
Agata, Malina

SPOMINSKI DNEVI

1815 se je rodil v Osijeku Josip Juraj Strossmajer, hrvatski kulturni delavec in patriot.

URADNE OBJAVE

Prekop grobov na pokopališču v Barkovljah. Mestna občina sporoča, da bodo prekopali grobove na II. odseku občinskega pokopališča v Barkovljah, kjer so pokopani umrli med 17. avgustom in 25. oktobrom 1939. Do 25. februarja t. l. naj prizadeti, ki želijo prenesti ostanke svojcev in spomenike, ali samo spomenike, vložijo prošnjo na odsek pri uradu za javna dela, oddelek za pokopališča, ul. del Teatro 5/III, soba št. 43. V nasprotnem primeru bodo ostanki umrlih preneseni v skupno grobnico, spomeniki pa ostanejo na razpolago mestni občini.

IZLETI

PLANINSKO RAJANJE PDT. Člani, ki niso še dvignili povabil za planinsko rajanje, naj to nemudoma storijo. Nadaljuje se prenočacija miz od 19 do 20.30 v ul. F. Filzi 10/I.

IZLET PDT V SAPPADO. Danes se zaključi vpisovanje za izlet, ki bo v nedeljo 6. t. m. v Sappado. Vpisovanje se sprejema od 19 do 20.30 v ulici F. Filzi 10/I. Cena za člane 650 lir, za nečlane 700 lir.

Izlet v Bohinj in Ajdovščino

Zaradi tehničnih zaprek je odložen izlet v Bohinj in Ajdovščino, ki bi se moral vršiti 6. t. m. Nemoteno se sprejemajo prijave za nadaljnje nedeljske izlete. «Adria-Express», tel. 29-243.

DAROVI IN PRISPEVKI

ZA GRŠKE SIROTE

Od ASIZZ - Barkovlje: Pertot A. 100, Jankovič 100, Pertot Mara in Branko 200, Pangerc Olga 200, Doles P. 100, Ščuka B. 100, Ščuka Lojzka 100, Ščuka Nada 100, Skabar Alojz 200, Gregorič Anton 200.

ZA POLITIČNE PRIPORNIKE

Od ASIZZ - Barkovlje: Grmek Jelka 100, Gregorič Tone 1000, V. J. 100, Doles I. 100, Ščuka Tonči 100, Pertot A. 100, N. N. 50, Pertot J. 100, Pertot Ana 50.

ZA DIJAŠKO MATICO

V počastitev spomina pok. mame Tereze Sosič daruje družina 1500 lir.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 2. februarja 1949 se je v Trstu rodilo 7 otrok, umrlo je 12 oseb, porok pa je bilo 9.

Cerkvene poroke: slikar Ubaldini Achille in šivilja Ruggeri Eleonora, pek Gomišel Alojz in gospodinja Fonda Alma, električar Gallis Aurelio in šivilja Balc Ana, mehanik Smith Milton in gospodinja Guercini Lucijana, mehanik Ipavitz Ettore in gospodinja Hrevatin Karmen, železničar Olissi Umberto in gospodinja Donadoni Lilijana, šofer Aprigliano Peter in gospodinja Benedetti Jolanda, električar Ambrozi Milan in gospodinja Masotto Jolanda.

Umrli so: 74-letni Pitteri Arturo, 5 mesecev star Kalc Stojan, 9-letna Ferozzi Ines, 55-letna Biecher Ivanka, por. Grasso, 47-letni Fontanot Jakob, 84-letni Brandolin Ivan, 95-letni Micheli Marko, 72-letna Depretto Katarina, vd. Sferza, 80letna Kočevar Vinčenca, vd. Zaghet, 35-letni Lussig Rihard.

Dne 3. februarja 1949 so bile v Trstu 3 poroke.

Cerkvene poroke: poljedelec Rosin Valmi in šivilja Gregorčič Danica, učitelj Dentini Franc in uradnica Sigurj Magdalena, pradnih Aiello Corrado in gospodinja Sulič Egda.

Umrli so: 7-letni Ferluga Sergij, 12-letni Budicin Stello, 48-letni Bradač Marcel, 63-letni Canarutto Marij, 63-letna Vaccariello Addolorata, por. Colavito, 34-letni Penko Anton, 2-letni Simsig Claudio, 83-letna Zian Josipina, vd. Mosetti, 56-letni Roncelli Anton, 75-letni Franco Josip, 70-letni Gruden Alojz.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

V NEDELJO 6. FEBRUARJA 1949 OB 10.30 v dvorani

Kina v Škednju premiera mladinske igre M. ŠURINOVE

ODSEK - PIRCAS

Glavne vloge igrajo: Stane Raztresen, Josip Fišer, Neva Lipovčeva, Vera Remčeva, Tea Starčeva, Ernest Zega, Berta Ukmarjeva, Silvij Kobal, Srečko Košir, in Julij Guštin. — Režiser: Jože Babič; glasbena spremljava: Ubald Vrabec; inscenator: Jože Cesar; kostumi: Sonja Mikuletičeva; plesi: Olga Gorjupova.

Vstopnina: za odrasle L. 100; za mladino L. 50.

Gledališče Verdi

Jutri v soboto ob 20.30 bo premiera Illersbergerjeve poeme «Triptih» za red A. V nedeljo ob 16 bo četrta predstava «Trubadurja» za popoldanske (I.) abonente.

Pevski zbori

Pevovodjem ponovno sporočamo, da je glasbeni odsek Slovensko-hrvatske prosvetne zveze že določil in razmnožil pesmi za prvi maj, in sicer:

1) R. Simoniti: Le vkup uboga gmajna! (stara puntarska pesem).

2) V. Mirk: Na morje in vihar (priredba ruske narodne).

3) Markovac-Petrović: Veseli kovači (hrvaška pesem borbe in dela).

4) Aleksandrov: Leninova zastava (ruska borbena pesem).

5) M. Kozina: Naša vojska (partizanska pesem).

Vse pesmi so za mešani zbor ter so pevovodjem na razpolago pri SHPZ, odsek za ljudsko prosveto.

KINO

ROSSETTI. 16: «Čudežno mesto», G. Stewart, J. Wyman.
EXCELSIOR. 15.30: «Slavoluk», Ingrid Bergman, C. Boyer.
FENICE. 16: «Človek senca se vrača domov», William Powell, Mirna Loy.
FILODRAMMATICO. 16: «Vesele dame», J. Crawford, V. Heflin.
ITALIA. 16: «Banda Pelletier», Hedy Lamar.
ALABARDA. 14.30: «Srečanje ali ne jutri», Norma Shearer in R. Taylor.
IMPERO. 16: «Bele dovrske čerli», Irene Dunne in Alan Marshal.
VIALE. 16: «Gianni in Pinotti kot detektiva».
NOVO CINE. 16: «Fantom».
GARIBALDI. 15: «Ponosna Kreolka», Maureen O'Hara.
MASSIMO. 15: «Pustolovci», Errol Flynn.
KINO OB MORJU. Zaprto.
IDEALE. Zaprto.
MARCONI. 16: «Pinocchio».
ARMONIA. 15.30: «Pustolovščina v Wijmingu», Wallace Beery in Leo Carillo.
ODEON. 15.30: «Beg», H. Bogart in L. Bacali.
AZZURRO. 16: «Beg», H. Bogart in L. Bacali.
RADIO. 16: «Samoobramba», Louis Jouvet.
VITTORIA. 16: «Zgubljena ljubezen», I. Bergmann, G. Grant.
BELVEDERE. 15.30: «Bambi».
SAVONA. 15.30: «Raje imam svojega moža», Errol Flynn in E. Parker.
ADUA. 15: «Rdeči vragi».
VENEZIA. 15: «Galeotto», Alan Ladd, Crawford.
SKEDENJ. 17.30: «Ženin obraz», Joan Crawford

RADIO

TRST I.
Petek 4. februarja 1949.

7.15: Koledar in jutranja glasba. 7.30: Radijske vesti. 7.45: Germano Kavalet in njegova harmonika. 11.30: Simfonična glasba. 12.10: Anglija danes. 12.20: Pestra glasba. 12.55: Današnji radijski spored. 13.00: Radijske vesti. 13.20: Ritmični orkester pod vodstvom Guida Cergolija. 14.00: Tretja stran. 14.20: Pestra glasba. 14.30: Glas Londona. 14.45: Borzne vesti. 17.30: Plesna glasba odmor. 18.00: Razno. 18.30: Glas Amerike. 19.00: Koncertna glasba. 19.25: Francoska lekcija. 19.50: Gospod Bonaventura. 20.00: Radijske vesti. 20.15: Razne vesti. 20.30: Carmen Cavallero in njegov orkester. 21.00: Simfonični orkester pod vodstvom Igorja Markevitcha. 23.10: Radijske vesti. 23.25: Polnočna glasba.

Tržaška borza

Zlati šterling 9500, papirnati šterling 2000, telegrafski dolar 690, dolar 680, švicarski frank 172, 100 francoskih frankov 150, avstrijski šiling 20.

Koledar «Primorskega dnevnika» z zemljevidom Tržaškega ozemlja

tiskan na polkartonu se dobi: v uredništvu «Primorskega dnevnika» v Ul. Montecchi 6 in pri upravi Ul. Ruggero Manna 29 ter v podružnicah v Kopru, Gorici in Ljubljani, Tyrševa 34.

Ladijski promet v februarju

ODHODI IZ TRSTA

Linija Jadran-Sicilija-Malta: 6.2.: «Olivo» iz Malte (s prekladanjem za Tripolis in Bengazi-Balducci). Linija Grčija-Turčija-Palestina-Egipt: 3.2.: «Carlotta» v Tel Aviv, Haifo (Balducci); «Mugfors» v Pirej, Carigrad, Smirno, Solun (Svenska Orient Linien); 5.2.: «Richard Borchard» v Tel Aviv, Haifo (Sperco); 6.2.: «Loredan» v Pirej, Solun, Carigard, Smirno (Adriatica); 8.2.: «Alisa Borchard» v Tel Aviv, Haifo (Sperco); 8.2.: «Otranto» v grška pristanišča, Carigrad (Adriatica); 10.2.: «Sarga» v Port Said, Aleksandrijo, Ciper (Sperco); «Gonzalo Velho» v Tel Aviv, Haifo (Balducci); 12.2.: «Diana» v Aleksandrijo, Bejrut, Port Said (Adriatica); «Ascona» v Tel Aviv, Haifo (Sperco); 15.2.: «Fanny Brunner» v Pirej, Carigrad, Solun (Sperco); «Maria Vittoria» v grška pristanišča, Ciper, Bejrut, Carigrad (Adriatica); 16.2.: «Rovigo» v Tel Aviv, Haifo, Carigrad, Smirno (Adriatica); 24.2.: «Cabidoglio» v Limassol, Tel Aviv, Haifo, Larnaco, Smirno, Pirej (Adriatica); 25.2.: neki parnik v Tel Aviv, Haifo (Sperco); 28.2.: «Otranto» v Grčijo, Carigrad (Svenska Orient Linien).

Parniki družbe «Adriatica» sprejemajo tovore z direktno polico v pristanišča v Afriki, Indiji, Daljnem vzhodu s prekladanjem v Port Saidu in v Bagdad (Irak) s prekladanjem v Bejrutu in Haifi. Parnik «Sarga» sprejme tovore z direktno polico in prekladanjem v Port Sajdu za sledeča pristanišča: Freemantle, Adelaide, Melbourne, Sydney Brušbane, Bombay, Colombo, Madras, Rangoon, Kalkuta, Behrein, Koweit, Khorramshah, Basrah, Aden, Penang, Singang, Singapur, Manila, Hong Kong, Sangaj, Kobe, Nagoja, Jokohama ter za Vzhodno in Južno Afriko.

Linija proti Angliji in Severni Evropi: 15.2.: «Odisseys» v Antverpen, Roterdam, Amsterdam s prekladanjem za skandinavska pristanišča, Reykjavik in Dublin (Royal Neederland Steamship); 22.2.: «Rinaldo» v London, Hull (Ellerman-Wilson); 23.2.: neki parnik proti Liverpoolu, Manchestru, Glasgowu (Ellerman-Papayanni).

Linija proti Kanadi: 21.2.: «Mont Roland» v Montreal (Montship);

Linija proti Severni Ameriki: 6.2.: «Young Amerika» v New Orleans, Mobile in druga pristanišča, če bodo dovolj tovora (Waterman Lines); 7.2.: Henry Lomb» v New Orleans, Galveston, Houston, Habana itd. (Lykes Bros Steamship); 8.2.: «Ekston» v New York, Boston, Filadelfijo, Baltimore (American Export Lines); 10.2.: «Elmira Victory» v New York, Boston, Filadelfijo, Baltimore (American Export Lines); 12.2.: «Sue Lykes» v New Orleans, Galveston, Houston (Lykes Bros Steamship); 13.2.: «Hurricane» v New Orleans, Mobile in druga pristanišča, če bo dovolj tovora (Waterman Lines); 18.2.: «Cape Archway» v New Orleans, Galveston, Houston (Lykes Bros Steamship); «Matthew Maury» v New Orleans, Galveston, Houston (Lykes Bros Steamship); 20.2.: «Echester» v New Orleans, Boston, Filadelfijo, Baltimore (American Export Lines); neki parnik v New Orleans, Mobile in druga pristanišča, če bo dovolj tovora (Waterman Lines).

Linija proti Južni Ameriki: 10.2.: «Clelia Bekers» v Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires (Sidarma); 15.2.: «Vesuvio» v Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires (Italia); 25.2.: «Rio Gallegos» v Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires (Flota Mercante del Estado).

Linija proti Vzhodni Zapadni Afriki: 4.2.: «Perla» v Nico, Marseille, Alžir, Oran, Casablanca, Las Palmas, Dakar, Conacry, Freetown, Monrovia, Takoradi, Acra, Lagos, Douala, Libreville, Port Gentil, Port Noire, Matadi, Louanda, Lobito (Tržaški Lloyd); 22.2.: «Cruzalem» v Port Said, Massauo, Mogadisk, Monbaso, Beiro, Durban (Tržaški Lloyd);24.2.: «Sesijan» (Sistiana) v Nico, Marseille, Alžir, Oran, Casablanca, Las Palmas, Dakar, Conacry, Freetown, Port Gentil, Port Noire, Matadi, Louanda, Lobito (Tržaški Lloyd).

Linija proti Indiji: 5.2.: neki parnik proti Aleksandriji, Port Saidu, Carachi, Bombaju, Colombo, Madras, Kalkuta, Chitagong (Tržaški Lloyd).

Marshallov plan!

V mrzlih zimskih dneh, ko neusmiljeno piha burja in pritiska mraz, je človeku kar težko, ko vidi sloneti na raznih vogalih beračе, ki s stegnjeno roko prosijo miloščino. Največkrat so ti beračі invalidi, ki zaradi pohabljenosti, niso več zmožni vršiti svoj poklic in jih težke življenjske prilike, v katerih morajo živeti zaradi skromne podpore, prisilijo k beračenju. Pri pogledu na te revеže, ki morajo s kazanjem svojih pohabljenih udov vzbuditi sočutje v mimoidočih in si tako izprositi miloščino, se nam nehote usili misel: ali je res potrebno, da životari v našem mestu na stotine in stotine takšnih revežev — pohabljencev in ali ni mogoče rešiti tudi to vprašanje.

Morda nam bo kdo odgovoril, da imamo v Trstu občinske ubožnice, v katerih dobijo beračі in reveži svoje zatočišče. Res je, v Trstu imamo občinske ubožnice, a postrežba in hrana v teh je tako skromna in neprimerna, da niso v njih nastanjeni reveži prav nič na boljšem, včasih še celo na slabšem, kot če bi beračili. Da je položaj v teh ubožnicah tako kritičen, pa je vzrok zopet samo slab gospodarski položaj na Tržaškem ozemlju, ki ne dopušča občini in drugim ustanovam, da bi lahko dodelile ubožnicam in drugim takim ustanovam večje vsote denarja za vzdrževanje revežev in beračev. Ker je torej položaj v teh ubožnicah slab, si izberejo reveži raje posel beračenja, ki ga oblasti sicer prepovedujejo, a obenem ne ukrenejo prav ničesar, da bi rešile to vprašanje.

Kaj torej preostaja vsem tistim, ki si zaradi svoje pohabljenosti ali pa morda zaradi tega, ker so bili odpuščeni z dela in so že dolgo časa brezposelni, ne morejo dostojno služiti vsakdanji kruh? Preostaja jim le cesta in z njo v zvezi beračenje.

Kdaj se bodo razmere v našem gospodarstvu izpremenile, tako da bo izginila ta žalostna slika s tržaških ulic?

Ubežnika Mingon in Frausin na zatožni klopi

Pred okrajnim sodnikom se bosta morala danes zagovarjati Ivan Mingon in Mario Frausin. Oba sta pač vsem znana, če že ne zaradi svojih predrznih izvršenih tatvin, pa vsaj zaradi svojega bliskovitega bega iz Coronea, še bolj pa, na žalost, zaradi lova policistov, ki so ga uprizorili proti njima po starem mestu, in brezglavem streljanju policistov, zaradi katerega je izgubil življenje pomorski inspektor Ferrini. Oba se bosta morala zagovarjati zaradi svojega bega iz jetnišnice.

Prevzel je blago, ne da bi ga plačal

Busani Adolf je javil policiji, da ga je neki Colovini Karel osušil za 116 tisoč lir. Zadeva pa se je takole končala. Že pred dolgim časom se je Colovini predstavil Busaniju kot nekakšen trgovski potnik. Naročil je vedjo pošiljko salam za neko trgovino. Busani, ki je veletrgovec s takimi dobrotami, je blago dobavil in dobil denar izplačan v dveh obrokih. Pozneje pa se je Colovini ponovno pojavil pri njem, tudi to pot kot trgovski zastopnik. Ker pa se je prvi trgovski posel s trgovskim potnikom dobro končal, ne da bi bile vmes kakšne sitnosti zaradi plačila, je bil veletrgovec prepričan, da se bo tudi sedaj končalo vse v najboljšem redu, zato je takoj dal Coloviniju več kot 4 kolesa sira za 116 tisoč lir. Trgovski potnik je blago sicer prevzel, toda o plačilu ni bilo ne duha ne sluha. Zaman se je Busani pozanimal za Colovinija, ki je izginil. Trgovec je javil zadevo policiji, ki bo poiskala Colovinija.

BURJA IN MRAZ STA NAS OBISKALA

Po mestu so bile včeraj razpete vrvi

Burja nas je včeraj zajela z vso svojo divjo silo. Prvi lahki sunki so se začeli že v sredo zvečer in so se ponoči spremenili v divje «refole». Sicer pa je bilo treba pričakovati kako vremensko izpremembo. Vreme je bilo preveč toplo, da bi držalo še naprej. Prav zaradi take izredne toplote se je močno segreto ozračje začelo dvigati. V spodnje, razredčene plasti, pa je vdrl mrzli zrak. In to je prineslo burjo z mrazom.

Včeraj zjutraj pa se je začel pravi ples. Burja se je z vso silo igrala s papirji in peskom, ki je silil v oči in v čevlje, po cestah pa so ležali kosi strešnikov in razbitih šip. Bilo je okrog osmih zjutraj in še prej, ko so sunki burje ali tržaški «refoli» dosegli jakost 85 km na uro. Toda sem pa tja so bili sunki, ki so prekoračili 100 km. Čolni in mali obalni parniki bi znali marsikaj povedati, kako je bilo na morju, pa naj si bo to v zalivu, v notranjem pristanišču, ali pa izven valobranov. Najmočnejši sunki so bili okrog enajstih zjutraj, ki so dosegli 125 km. Hoditi po nekaterih predelih mesta izpostavljenih burji, je bilo precej nevarno, zato so se pokazale vrvi, ki so bile trdna opora marsikateremu meščanu, ki se je na ta način rešil padca. Borzni trg, Veliki trg, Ponterosso in Sv. Jakob so bile kočljive točke, ki se jih je vsakdo najraje izognil. Stekla tramvajev, ki so vozili ob morju, so bila poškropljena z morsko vodo, pomoli pa so bili skorajda nepreastano poplavljeni. Proti poldnevu je jakost burje začela slabeti in je v prvih popoldanskih urah bilo še precej znosno, čeprav je bilo precej mrzlo. Proti večeru pa je jakost burje začela zopet rasti.

Včeraj je bilo 3 stopinje pod ničlo, kar je najnižja letos zabeležena temperatura.

Prešernova proslava v Škednju preložena

Prosvetno društvo France Prešeren s Kolonkovca ia pripravljalni odbor za proslavo stoletnice Prešernove smrti javljata, da v nedeljo 6. t. m. ne bo napovedane Prešernove proslave zaradi tehničnih ovir. Dan in uro proslave bomo javili naknadno.

IZPRED SODIŠČA

Dva krošnjarja obsojena zaradi prevare

Kdor pogosto kroži po mestu, je verjetno imel priliko, da je naletel na neke osebe z zavoji pod pazduho, ki se izdajajo za Američane in naravnost antipatično siljijo v človeka z najrazličnejšimi ponubami.

No, prav taka dva «Američana», samo po imenu seveda, ker drugače jih njihovo vedenje dobro in takoj izdaja, da sta navadna južnjaka, ki iščeta cenen zaslužek. Prvi je bil neki Mele, Ta je kolovratil po mestu s culo pod pazduho in ponujal dobro «amerikansko» blago za obleke in to samo za 10 tisoč lir. Žrtev takega ponujanja je bil nekega jutra Bruno Negri. Ko je hitel po svojih opravkih je v ulici Imbriani naletel na tujca «Američana», ki mu je ponudil blago samo za 10 tisoč lir. Pri tem je skočil na dan še neki njegov pomočnik, prav tako tujec. Ta pa je imel nalogo, da je s svojim čebljanjem dovedel kupca do tega, da je kupil blago. Negri je tedaj res kupil «ameriško» blago. Toda komaj ga je pri svojem znancu bolje pogledal, je opazil, da je vse skupaj navadna cunja, da sta ga torej «Američana» prevarila. Takoj je šel na policijo, kjer je dal podatke o potepuhih. Prvega so ujeli posredovalca, ki je imel nalogo prepričati kupca o dobri kvaliteti blaga. Pozneje pa še pravega trgovca. Oba sta se včeraj morala zagovarjati na okrajnem sodišču zaradi prevare. Trgovec je bil obsojen na dva meseca in 15 dni ječe ter še na plačilo globe. Posredovalec je bil prav tako obsojen na dva meseca ječe in na plačilo globe. Tako si bosta sedaj v zimskim mesecih malo odpočila od dolgega kolovratenja po cestah.

NOVI FILMI:

Čudežno mesto

Blaženi naivneži, ki verjamejo takim filmom. Malo smeha, nekaj v srce segajočih sentimentalnih scen in obrok ameriške «demokracije» — to naj bi bila slika resničnega življenja malega ameriškega mesteca, ki ga doleti mala neprijetnost: postalo je slavno, kajti po strukturi svojega prebivalstva sliči ameriški državi.

*Na videz nima film prav nobene tendence, kakor da hoče samo zabavati. In baš v tem je njegova skrita ost. Saj film ugaja in J. Stekart

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Sklepi pokrajinskega upravnega sveta

Na zadnji seji v sredo 2. t. m. je sprejel pokrajinski svet za Goriško naslednje sklepe:

Pokrajinska uprava Gorica: Podpora uslužbenki Pilloli Fosca, posebna podpora materi in sestri bivšega uslužbenca pri pokrajini Graziani Viktorja — odobreno.

Občina Gorica: Ureditev dvorišč in dohodov k ljudskim hišam za brezdomce in finansiranje teh del — odobreno; omejitev hitrosti pri mestnem prometu — odobreno; pogodba z zavetiščem sv. Jožefa za vodstvo otroškega vrtca — odobreno; obnovitev katraniranega cestišča na Šempetrski cesti in na Kornu ter potrebnih kreditov v znesku 6 milijonov — odobreno; odobritev kreditov za 7 in pol milijona lir za kanalizacijo v ul. Formica, pravilnik za užitninski davek pri prosti coni — odobreno s premembo.

Občina Doberdob: Spremembe proračuna za 1948 — odobreno.

Občina Štarancan: Odkup privatnega zemljišča za zgradnjo mlekarne — odloženo.

Občina Gradiška: Pritožba tvrdke Piani Mario iz Cervignana proti sklepu občinske komisije, ki ni hotela izdati obrtnice za prodajo pohištva v Gradiški — odbito; nagrada pisarju pri začasni naborni komisiji — odobreno; 13. plača za 1949 in 1948 zadružnemu živino zdravniku — odloženo; 13. plača zadružnemu zdravniku — odloženo; dodelitev krušne doklade zadružnemu zdravniku — odobreno.

Občina Tržič: zvišanje pokojnine vdovi uradnika bivšega okrajnega šolskega sveta — odobreno; prispevek ECA za božičnico otrok 1948 — odobreno; lestviva za davek na živino za leto 1949 — odobreno začenši od 1.1. 1950; popravilo cest v zgornjem delu, finansiranje s 50% posojilom za lir 5.300.000 za omiljenje brezposelnosti — odobreno; razširjenje mosta Anconetta na prekopu Dottori za lir 12 milijonov za omiljenje brezposelnosti — odobreno.

Občina Ronke: ureditev dvorišč in dohodov k hišam za brezdomce v Ronkah in Vermeljanu — odobreno.

Škocjan ob Soči: Ureditev dohoda k hišam za brezdomce in napeljava električnega toka - odobreno.

Občina Gradež: Pritožba Tomas Jožefa zaradi odbitka trgovske obrtnice — delno odobreno; ureditev dvorišč in dohodov k ljudskim hišam in finansiranje — odobreno s pripombo; povišanje doklad župnikom in sodelavcem — odobreno; povišanje nagrade občinskemu sluga Olivotto Nikolaju — odobreno; podpora otroškemu vrtcu v Fossalonu; ureditev in dovršitev ceste k pokopališčem, finansiranje 15 milijonov — odobreno.

Občina Zagraj: izplačilo 13. plače uslužbencem občinskega urada v Sovodnjah — odobreno.

Občina Kopriva: Nagrada imetnikom telefonskih javnih centralinov v Koprivi, Moši in št. Lovrencu za 1948 — odobreno; sprememba organskega pravilnika — odobreno.

Občina Marjano: Prispevek za obrtno šolo v Krminu — odobreno; ureditev položaja začasnega uradnika Tomat Livija — delno odobreno.

Občina Foljan: Pogodba z ONAIR za upravo materinske šole — odobreno; napeljava telefona didaktičnemu ravnateljstvu v Ronke. — prispevek za stroške — odobreno; prodaja občinskega zemljišča Tacchino Alojziju — odobreno; posebna užitninska pristojbina na blago širše krajevne proizvodnje — odloženo.

Omejitve pri pustnih maškaradah

Goriška kvestura odreja za letošnji predpust naslednje omejitve pri običajnih maškaradah:

Prepovedano je nastopati z masko na ulicah in v javnih lokalih. V gledališčih in drugih lokalih, ki so odprti občinstvu, je dovoljena uporaba mask samo pod sledečimi pogoji:

1) prepovedano je nositi orožje ali napadalne predmete; 2) prepovedano je metanje snovi, ki zamažejo ali so nevarne; 3) prepovedano je nadlegovati tretje osebe; 4) na vsak poziv organov javne varnosti si je treba snetj masko.

Javne prireditve z maskami in alegorične manifestacije smejo biti le s prednodnim dovoljenjem kvestura. Kršilci bodo kaznovani po zakonu.

Evidenčne tablice za taksije

Avtomobilski klub v Gorici sporoča, da je odredilo finančno ministrstvo, da morajo vsi taksiji, ki plačujejo nižjo pristojbino, nositi posebno evidenčno tablico, ki bo pritrjena k cevi krmila.

Take evidenčne tablice razdeljuje za goriško pokrajino državna Zveza posojevalcev avtomobilov pri avtomobilskem klubu v Gorici. Interesenti se lahko obrnejo na to Zvezo na naročilo. Tam bodo dobili tudi začasno potrdilo namesto omenjene evidenčne tablice.

KINO

VERDI. 17: «Okrog Italije», Toto.
VITTORIA. 17: «Pesem puščave», M. Morgan.
CENTRALE. 17: «Luna Park», R. O' Connor.
MODERNO. 17: «Heroji v senci», A. Ladd.
EDEN. 17: «Bandit», A. Magnani.

Posebna podpora brezposelnim

Tajništvo Glavne konfederacije dela je javilo goriški Delavski zbornici, da je osrednji odbor za brezposelne sprejel njeno prošnjo in dovolil izredno podporo brezposelnim naše pokrajine.

Centralna pisarna pristavlja k svojemu poročilu: «Pobrigali se bomo, da bo ta odlok čim prej podpisan in zanimali se bomo, da bo takoj po tem dovoljena izvedba odloka».

Končno, po tolikih intervencijah in zahtevah, so v Rimu razumeli, da so naše zahteve pravične. Ko je bil pred kratkim odgovorni tajnik Delavske zbornice v Rimu zaradi sindikalnih poslov, ni pozabil intervenirati za rešitev tega vprašanja, s katerim se je predolgo zavlačevalo.

Zato pa lahko danes s zadovoljstvom sporočamo ta uspeh brezposelnim goriške pokrajine, ki vidijo vendarle sprejeto eno svojih zahtev.

Podaljšanje obrtnic za l. 1949

Goriška občina sporoča, da morajo po višjem ukazu predložiti vsi trgovci svoje obrtnice na občini za letno obnovo. Obrtnice je treba poslati preko Zveze trgovcev ul. IX Agosto 11 in jim je treba priložiti kazenski list, ki ne sme biti starejši od treh mesecev. Občina bo obrtnice sprejemala do konca t. m.

Zimska pomoč brezposelnim

Podaljšanje roka za nabiranje prispevkov do konca februarja

Ker zbiranje prispevkov za zimsko pomoč brezposelnim ne napreduje na zadovoljiv način in je po nekaterih pokrajinah naletelo na številne težkoče, zlasti pri zbiranju prispevkov med delavci, ki jih niso mogli tako hitro zbrati, je državna komisija za pomoč brezposelnim podaljšala rok za nabiranje do 28. t. m.

Vsi prispevki se bodo stekali pri centralni komisiji, ki jih bo potem razdelila posameznim pokrajinam. Državna banka za delo je pripravila večje število častnih diplom, ki jih bodo podelili tistim organizacijam ali posameznikom, ki bodo prispevali nad 5000 lir za pomoč brezposelnim. Prav tako so začeli prodajati posebne listke z določeno ceno po 500 in po 1000 lir, ki služijo obenem tudi za pobotnico. Pri prodaji teh listkov imajo poverjeniki posebno pisano pooblastilo.

Podrobnosti glede tega načina zbiranja prispevkov bodo še objavljene, ko bo pokrajinska komisija za zimsko pomoč brezposelnim sprejela potrebne podatke od podružnice državne banke za delo v Gorici. Obenem na pokrajinska komisija obvešča o podaljšanju roka za pobiranje vse občinske odbore, strokovne in sindikalne organizacije ter jih vabi, naj po svojih močeh pripomorejo k čim boljšemu uspehu nabiralne akcije.

Najemniki ljudskih hiš so uspeli

V sporu, ki je nastal med upravnim odborom avtonomnega zavoda za ljudske hiše v Gorici in med najemniki njegovih hiš glede povišanja najemnin, je prišlo do sporazuma: prodrli so najemniki s svojim predlogom.

Kakor znano, so najemniki na svojem zadnjem zborovanju sklenili, da bodo pristali samo na povišek v višini 30 odst., ki se računa od 1. januarja t. l., kakor je predvideno po novih zakonskih predpisih. Sedaj je upravni odbor pristal na to zahtevo najemnikov in bodo zvišani najemnino samo za 30 odst. Glede plačevanja najemnin, ki so jih doslej posebni izterjevalci pobirali na domu, pa je uprava določila, da morajo odslej najemniki sami plačati najemnino ob zapadlosti v njenih uradih na korzu Roosevelt 48 v uradnih uradih (od 8. do 13. ure).

Naraščaj iz Podgore nas vabi

V nedeljo 6. t. m. bodo najmlajši iz Podgore uprizorili Goljevo mladinsko igro „Jurček“

Iz trde in krute resničnosti, ki nas često mori z borbo za vsakdanji kruh, boleznijo in raznovrstnimi težavami nas bo podgorska mladina povedla v čudovit svet pravljic, ko bo v nedeljo 6. t. m. popoldne prvič uprizorila v Bregantovn dvorani v Podgori prelepo Goljevo mladinsko igro «Jurček».

Saj morda poznate zgodbo dobrega, a malo omejenega Jurčka. Mati pravi o njem, da se najbrže ni priglasil takrat, ko je Bog delil pamet. Skupaj z materjo in očetom je živel v skromni koči, revščina jih je tlačila, ker je bil oče brez dela. Na zimo gre in tedaj se delavcev povsod posebno branijo. Mati pa tke in šiva. Svojega edinca Jurčka je poslala z izdelanim platnom preko hribov, da bi zanj prinesel moke.

Jurčka pa dolgo ni nazaj. Očeta in mater skerbi, kaj je z njim in lačna sta. Tedaj se začujejo veseli zvoki godbe in trije muzikanti pridejo v hišo. Tudi oni so lačni in mati bi jim rada postregla, pa nima pri hiši prgišča moke. Vsi skupaj pričakujejo Jurčka, da bi jim prinesel kaj za pod zob. Ko nazadnje le pride, mu pomagajo odložiti koš, v katerem bi morala biti moka, pa je mati z grozo opazila, da je koš prazen.

Vsi se jezijo na ubogega dečka, godci pa mu svetujejo, naj gre iskat strička Vetra, ki mu je moko razpihal. Tu se začno čudoviti dogodki. Striček Veter se res prikaže in mu je žal, da je napravil ubogemu dečku tako škodo, vendar hoče popraviti krivico in mu zato podari tri čudežne predmete, s pomočjo katerih Jurčku in vsem, ki z njim živijo ni bilo treba nikoli več stradati. Na pogrnjeni mizi bo vedno dovolj jedače; imel bo mnogo cekinov in s čudežno palico bo lahko ozdravil vsakega bolnika.

Ves srečen hoče Jurček domov, da bi pokazal te stvari materi. Toda pridejo Nevihta in boter Sneg, ki s stričkom Vetrom zaplešejo po planoti in dečka ne more domov. Skupno z godci se zateče v gostilno, kjer pa jih krčmar upijani in ukrade čudežne predmete.

Striček Veter s svojimi divjimi možmi pride zopet na pomoč in tako se vse srečno konča.

Poleg drugih oseb, ki nastopajo v tej igri bomo videli skoraj ves čas na odru tri vesele muzikante: Trobento, Piščalko in Meh.

Tako je na kratko vsebina te igre. Da pa bo prireditev uspela, nam jamčijo mladi podgorski igralci, ki se zelo marljivo pripravljajo, da bi se v nedeljo kar najbolje odrezali. Vseh igralcev je okrog 25, od najmlajših, ki so komaj začeli hoditi v šolo, pa do starejših dečkov in deklic.

Preteklo sredo so prišli k skušnji tudi godci iz Doberdoba, ki bodo nastopili v vlogah Trobente, Piščalke in Meha. V dvorani je bilo vse živo in mladi umetniki so pokazali veliko smisla za umetnost in igranje. Že pri tej priliki smo lahko videli, da bo prireditev res lepa in da bodo deležni mnogo umetniškega užitka tisti, ki se bodo v nedeljo popoldne potrudili in prišli na prireditev v Bregantovo dvorano v Podgori. Podgorska mladina pričakuje zlasti Goričane v prav lepem številu, pa tudi sosedje iz Standreža, Pevme, Oslavja, Št. Mavra, Steverjana in drugih slovenski vasi bodo dobrodošli in zagotavljamo jim, da jim ne bo žal poti in časa.

Natečaj za člane ZP

Pokrajinska zveza partizanov v Gorici (ANPI) je razpisala natečaj za 170 šolskih mest na naslednjih šolah: višja realna gimnazija, I., II., III., IV. in V. razred; tečaj za gradbene delovodje, za kmetijske strojnike, publicistične umetnike in za strokovno izpopolnitev kmetovalcev.

Teh tečajev se lahko udeležijo pripadniki naslednjih kategorij: partizani, povratniki iz vojnega ujetništva ali taborišč, politični preganjanci, borci zadnje vojne, sirote padlih vojakov in civilistov zadnje vojne, sinovi vojaških in civilnih invalidov iz zadnje vojne, ki so za delo nezmožni; dalje vojni oškodovanci in njihovi sinovi, begunci in sinovi beguncev.

Vsi zainteresirani se lahko obrnejo za podrobnejša pojasnila na sedež Pokrajinske zveze partizanov (ANPI) v Gorici na Travniku št. 17 v uradnih urah, vsak dan dopoldne in popoldne.

Brezplačna kinopredstava

V nedeljo 6. t. m. ob 10.30 bo v kinodvorani Centrale peta brezplačna kinopredstava, ki jo organizira tiskovni in obveščevalni angleški urad iz Padove. Predvajali bodo naslednje obzornike: «Angleška revija št. 24», «Kraljevi konji» in «Trda škotska zemlja». Predstava velja samo za odrasle in so sprednji sedeži rezervirani za vojaštvo.

Odmevi z nedeljskih volitev SIAU

V Fijerogi, vasici, ki šteje komaj 28 hiš, so pokazale nedeljske volitve v SIAU nenavadno veselo lice. Saj je bilo že zgodaj vse ljudstvo na nogah. Domači harmonikar je v rani uri zaigral budnico in razne partizanske pesmi, ki so naznanjale slovesen praznik.

Mladina je že dan prej okrasila volivno dvorano z zastavami in zelenjem, pionirčki pa so kar tekmovali za prostovoljno kurirsko službo, ki so jo vršili prav pridno do zaključka volitev.

Iz vseh naselij je prišlo ljudstvo v skupinah in praznično razpoloženo na volitve. Že prejšnji večer je na množičnem sestanku pokazalo, kako neomajno zaupa tej naši važni politični organizaciji, ki ga vodi pravilno do postavljenih si ciljev. Za vsakogar pomeni SIAU spomin istrskega ljudstva na osvobodilno borbo in rešitev izpod nacifašističnega jarma. Tudi najstarejše žene iz bolj oddaljenih vasi so že zgodaj zjutraj opravile svojo volivno dolžnost.

Volitve so izpadle 100%, kar je še bolj dvignilo razpoloženje v vasi. Tako je mladina ves dan pela in rajala in s tem dala duška svojemu veselju nad doseženim uspehom.

Kovačič Vesna

Šmarje

Volitve v odbor SIAU so v Smarjah spravile pokonci vse prebivalstvo. Skupina borcev je z zastavami in harmoniko na čelu že ob 5 zjutraj začela obhod po vasi.

Volišče je bilo pripravljeno v prostorih KLO. Vhod na volišče je bil primerno okrašen z zastavami in zelenjem. Že takoj po šesti uri so začeli prihajati ljudje. V nepretrgani vrsti so se volivci vrstili do poldne, čas, ko so bile volitve zaključene s stoodstotno udeležbo vseh vpisanih članov.

Posamezno in v skupinah je prihajala mladina, žene in možje. Med njimi si tu in tam uzrl starke in starčke, ki so oslonjeni na palice in z zadovoljnim izrazom na obrazu stopili na volišče. Saj jim pogosto se menjajoči režimi v njihovem dolgem življenju niso nikdar prej dali te osnovne pravice, da bi si sami izbirali politično in upravno vodstvo. Narodno-osvobodilna borba jim je to pravico priborila, ljudska oblast pa jim jo zdaj ohranja in brani.

Med starejšimi volivci je bil 85-letni Savarin Anton iz Smarij št. 9, in 83-letna Glavina Marija iz Smarij št. 71. Iz Grinjana pa je po uri hoda prišel popolnoma slep družinski oče Sluga Franc, ki je s pomočjo zaupnika izpolnil in oddal glasovnico.

Ves dan je v vasi vladalo izredno praznično razpoloženje, ki se je tako ohranilo ob zvokih godbe iz Sergaš do pozne polnočne ure.

B. K.

Čez drn in strn za zimski pokal

V nedeljo 6. t. m. popoldne ob 15 uri bo v Sovodnjah tretja tekma v teku čez drn in strn, ki jih organizira fizkulturni odsek pri ZSM za zimski pokal. Tega tekmovanja se bodo udeležili predvsem mladinci in mladinke iz vasi Sovodnje, Gabrje, Rupa, Peč in Vrh.

Seveda bodo prav tako dobrodošli in lahko tekmujejo tudi mladinci iz Gorice, Podgore in Standreža. Verjetno ne bodo manjkali tudi mladinci iz Doberdoba, ki so dosegli lepe uspehe ne samo pri prvem tekmovanju v Doberdobu, ampak tudi preteklo nedeljo v Standrežu, kjer so zasedli drugo in tretje mesto.

Pričakujemo, da bodo Sovodenjci in mladinci iz bližnjih vasi prišli v velikem številu na to tekmo, ter številčno prekosili udeležence pri prvih dveh tekmovanjih. To je važno tudi zaradi klasifikacije, ker pri štetju točk ne pridejo toliko v poštev rezultati posameznikov, marveč skupen rezultat in skupno število točk posamezne skupine. V tem pogledu imajo Doberdobci že precejšnjo prednost in morala se bo precej potruditi skupina, ki bi jih hotela doseči ali celo prekositi. Zato vse kaže, da bo nedeljska tekma precej zanimiva, zlasti če bo vreme dopuščalo udeležbo mladine iz oddaljenejših krajev.

NAJMLAJŠI PRED TEKMOVANJE V STANDREŽU.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 30½a PRITL. - TEL. 70

Umetnostna razstava slovenskih slikarjev TO

Prešernove proslave v Istri, ki bodo od 5. do 28. t. m., se bodo pričele z otvoritvijo slikarske razstave tržaških umetnikov. Zamisel za to razstavo je dal pripravljalni odbor za Prešernovo proslavo, ki je v svojem programu skušal zajeti vse panoge umetnosti in prosvetnega delovanja.

Po razporedu, ki je bil že včeraj objavljen, je razvidno, da je dan poudarek ustvarjanju slovenske kulture na Tržaškem ozemlju. Dan slovenske pesmi bo pokazal najboljše pevske zbore raznih prosvetnih društev, dan slovenske besede pa najboljše dramske družine. Vsi ti bodo nastopali pred kritičnim občinstvom, ki jih bo ocenilo. Najboljši bodo nagrajeni.

Dalje bodo gostovanja Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta, ki se neumorno trudi, prikazati našemu ljudstvu z dovršenim ustvarjanjem razna odrska dela. Otvorjeni bodo razni tečaji, prirejene razne knjižne razstave, predavanja, proslave po društvih itd. Tako se nam bodo predstavili s svojimi najboljšimi deli naši slikarji. Vsak bo zastopan z največ tremi slikami, poedinci mogoče še s kakšno grafiko ali risbo.

Večji del umetnin je najnovejši in še ne razstavljen. To je dokaz vztrajne ustvarjalne delavnosti slovenskih likovnikov. Tržaška pokrajina, morje in Kras dajejo obeležje njihovim krajinskim motivom. Prav tako je iz teh del viden odraz časa in duhovne sredine tega evropskega križpotja.

Sodelovali bodo vsi slovenski slikarji, ki so živo in krepko povezani v slovensko kulturno skupnost. Pripravljalni odbor za Prešernovo proslavo, ki je pripravil tudi to razstavo, je razpisal tri nagrade najboljšim našim slikarjem. To podeljevanje nagrad ob spomiñu največjega slovenskega pesnika, je pri nas še novost, ki daje še posebno pomembnost Prešernovi proslavi na tržaških tleh.

Po predloženih slikah se lahko že presodi, da so dali slikarji od sebe vse, kar so mogli. V soboto ob 4 popoldne bo razstava slovesno odprta ter nato vse dni do 20. t. m. od 10 do 13 in od 16 do 19.

Burja... namesto cvetja!

Že pretekli teden so nekateri starejši ljudje, ki, naravano, komaj čakajo, da dan preobrne, kot pravijo, napovedovali, da bodo v Ankaranu, Semedeli, Portorožu in še niže po Istri v nekaj dnevih zacveteli mandeljni. Pristavljali pa so zraven nekako preudarno opazko...» Če ne bo s Krasa zapihala...»

Burja!

No, pa smo jo kar čez noč — ne dobili — ampak začutili. Hudirja, kako je prišela razgrajati in kako je mrzla. Že v noči od torka na sredo je tu pa tam poročljala z odprtimi polkni, ter marsikaterega prebudila iz sladkega spanca, da je podvizal iz postelje in tesneje zapiral vrata in okna. Poleg tako razbobnane influence (ki pa je bila v našem okrožju bolj v domišljiji kot v resnici in še to le pri mehkužnežih, ki ne gredo nikoli na udarniško delo za skupnost, ker je škoda nežne kože), sedaj še burja. Bog pomagaj in vsi svetniki! Če jih prej ni vzela influenca, jih bo pa sedaj — burja!

No, burja pa se za take kar nič ne zmeni, jurša, piha in razgraja po vseh ulicah, dela vrtince iz smeti, papirja in prahu. Vse bo počistila in pometla. Se pometači po mestih so že jezni nanjo, ker jim je prevzela — ekšefte.

Precej nerodno je nekaterim tovarišicam, ker jim ne pusti na miru kril. Delajo se vrtinci kot razpeti dežniki....

Mi burjo pozdravljamo, ker bo počistila zrak vse nesnage in bacilov. Vemo, da se bo lepo umaknila, kadar bo svoje delo dobro opravila. Tedaj bo pa zacvetelo vzdolž obale. Zaduhtel bo zrak po pomladnih rožah in cvetju.

Plesni večer v Piranu

Komunalna sekcija Enotnih sindikatov iz Pirana bo organizirala ob priliki prve letošnje skupščine dne 5. februarja t. l.

plesni večer

s pričetkom ob 20, ki bo trajal do 5 zjutraj. Na sporedu bo tradicionalna tekma valčka z nagradami. Igral bo mestni orkester.

Obvestilo

Zavod za socialno zavarovanje v Kopru obvešča vse uslužbence javnih uradov in javnih ustanov, ki stanujejo v Kopru, da sprejema zdravnik ZSZ razen ob četrtkih in petkih vsak dan od 15. do 17 ure.

Gospodarski saboter pred ljudskim sodiščem

Na piranskem ljudskem sodišču je bilo te dni izredno živahno. 21., 22. in 29. januarja so bile glavne razprave o kazenski zadevi proti 55 let staremu Puzzerju Dominiku iz Sv. Lucije. Za proces je vladalo veliko zanimanje, saj ni čudno, ker je sodišče zaslišalo nič manj kot 41 prič.

Obtožba očita Puzzerju 5 kaznivih dejanj in sicer: gospodarsko sabotažo, ker je v času od 18. junija do 9. avgusta 1948 v Portorožu, Strunjanu in okolici, ko je bila mlačva žita, v namenu, da sabotira ljudsko gospodarstvo, vodil in uporabljal svojo mlatilnico na tak način, da je zdrobil zrnje in tako pokvaril 20% žita, ki je bilo že pred tem določeno za seme. Dalje je vršil nedopustno špekulacijo s tem, da je ob isti priliki od številnih producentov žita zahteval za mletev vsakega stota zmletega žita 200 do 300 lir, namesto 160 lir, kakor je bilo oblastno dovoljeno. Urinčižu Karlu je vzel nekaj petroleja in šotorsko krilo v skupni vrednosti 2.300 lir, s čimer je zagrešil zločinstvo tatvine.

Puzzer si kot ljudski izkoriščevalec ni mogel kaj, da ne bi ščuval tudi k narodni mržnji in sovraštvu med ljudmi. V prisotnosti več oseb je večkrat lažno zatrjeval, da Slovani zatirajo Italijane v Istri, da ni potrebno tiskati za istrsko ljudstvo objav, letakov in drugih spisov v hrvaščini in slovenščini, ker za Istrane zadošča italijanski jezik, da bi morali vsi Italijani zbežati iz Istrskega okrožja, če bi bilo priključeno k Jugoslaviji in podobno.

Za takega «gospoda», kot je obtoženi Puzzer, so naši zaščitniki sami «fašisti, cigani, izkoriščevalci itd.» Tako se je izražal in žalil javne funkcionarje ob raznih prilikah.

Že med preiskavo so številne priče potrdile, da je obtoženec že takoj, ko je začel z mlačvo žita, zaupno govoril in poudarjal, da bo onim, ki so mu naklonjeni, opravil mlačvo pravilno in v redu, drugim pa bo gledal na to, da jim bo žito raje pokvaril. Besedam so sledila dejanja, pri čemer so bili za Puzzerjeve simpatije odločilni vselej samo politični razlogi. Tako je dokazano po izpovedbah raznih prič, da je Puzzer s svojo mlatilnico zdrobil in s tem pokvaril visok odstotek žita ravno tistim producentom, ki so naklonjeni zaščitnikom kot predstavnikom ljudske oblasti. V najboljšem redu pa je nasprotno omlatil žito onim kmetom, ki nasprotujejo zaščitnikom in ki se nočejo sprijazniti z ljudsko oblastjo.

Posledica obtoženčevega postopanja je bila, da je mnogo proizvajalcev žita utrpelo znatno škodo. Puzzer je mlačvo s svojo mlatilnico izkoristil še v to, da je v stiku s prebivalstvom razvijal strupeno protiljudsko propagando.

Njegovo sovraštvo proti osebam drugih narodnosti je izžarevalo iz vsake njegove besede, iz vsakega njegovega dejanja. Prav v rasističnem duhu je šel tako daleč, da je črtil hrvaško in slovensko govorico, mrzil je posebno vojake in častnike jugoslovanske vojske ter jih kot v zasmeh imenoval samo z besedo «druže».

Obtoženi Puzzer je, kot je bilo pričakovati, zakrknjeno zanikal vsako krivdo in odgovornost za pokvarjeno žito. Pri tem se je izgovarjal na mlatilnico, češ da je bila pokvarjena, kakor tudi, da je bilo žito slabo. Seveda mu vsa njegova neutemeljena zatrjevanja niso pomagala, ker so priče in izvedenci dokazali, da je ravnal namenoma tako, da pokvari čim več za seme določenega žita onim kmetom, ki simpatizirajo z ljudsko oblastjo.

Priznal pa je Puzzer, da je zares sprejemal višje plačilo za mlatev od vsakega stota žita, kot je bilo predpisano od oblasti. Skliceval se je na prevozne stroške mlatilnice. Obtoženec je pod težo dokazov priznal sicer, da je žalil večkrat razne člane KLO v Portorožu in v Sv. Luciji, zanikal pa je, da bi govoril žaljivo o zaščitnikih, še manj, da bi bil delal protiljudsko propagando. Tudi tatvino petroleja in šotorskega krila zanika.

Toda iz izpovedbe izvedencev sledi, da je bila obtoženčeva mlatilnica, čeprav ne več modernega tipa, še vedno tako dobra, da bi bil obtoženec pri pravilni uporabi lahko omlatil brez okvare žito. Izvedenci so končno izjavili, da toliko pokvarjenega žita ne more iti na račun pokvarjene mlatilnice.

Po predlogu javnega tožilca, naj obtoženca spoznajo za krivega vseh obtožb in strogo kaznujejo, je branilec predlagal oprostitev oziroma milo kazen.

Ljudsko sodišče je po posvetovanju razglasilo sodbo, s katero smatra obtoženega Puzzerja za krivega gospodarske sabotaže, žalitve in zasmehovanja javnih funkcionarjev, kakor tudi ščuvanja na rasno in narodnostno mržnjo in tatvine petroleja. Oprostilo pa ga je, zaradi obstoječega dvoma, dejanja nedopustne špekulacije in tatvine šotorskega krila. Puzzer je bil glede na to obsojen na eno leto obveznega dela z odvzemom prostosti, na zaplenitev mlatilnice in plačilo stroškov kazenskega postopanja.

Tako se je končal zopet proces, pri katerem je moral uvideti to pot Puzzer, da je vsekakor nemogoče trajno izpodkopavati ugled in delovanje naših ljudskih oblasti, sejati med narodi sovraštvo in da sabotaža na škodo gospodarstva našega ljudstva, ki trdo dela in žrtvuje vse za izboljšanje življenjske ravni prebivalstva, ne sme ostati nekaznovana.

Čitajte in širite Primorski dnevnik!

SPREMEMBA VOZNEGA REDA

na progi SEŽANA - DIVAČA - KOPER

S 1. februarjem je stopil v veljavo na tej progi naslednji avtobusni vozni red:

Odhod iz SEŽANE ob 21.30. (zveza z vlakom iz Ljubljane).
Odhod iz DIVAČE ob 22.00
Prihod v KOPER ob 24.00.
Odhod iz KOPRA ob 24.05.
Prihod v DIVAČO ob 3.30 (zveza z brzcem za Ljubljano in z brzcem iz Ljubljane).
Odhod iz DIVAČE ob 3.40 zopet v KOPER.

Avtopodjetje STAR

MIŠKO KRANJEC

Razgovor z gospodom župnikom
Kaj je povedal on meni in kaj jaz njemu

Kako sem zlezel v vso to našo politiko, bi težko povedal, laže pa povem, kako človek ne more iz nje, kadar se že enkrat zaplete vanjo. Bilo je pač tako, da smo med vojno vsi težko pričakovali osvobojenja, zlasti kar je poštenih ljudi. Niso si pa želeli konca tisti, ki so švercali ali pa počeli še hujše stvari, da so namreč izdajali in stregli bližnjemu po življenju. Pa smo seveda že med vojno možje govorili, da je treba obračunati s take vrste ljudmi in da se jim ne sme pustiti, da bi še kdaj ravnali z nami. No, ko so nas torej partizani osvobodili in nas poklicali, rekoč, da je treba ustvariti ljudsko oblast, smo šli in tako se je človek, če je bil pošten, nehote zapletel v stvar. Kaj pa smo nekoč mi kmetje vedeli, kaj je politika! To smo prepustili drugim: kakor je bilo, pa je bilo. Zdaj sestanki, zbori volivcev, volitve, odbori, seje, če že ne vsak večer, vsak teden enkrat pa gotovo nekaj pride in ne moreš, da bi ostal doma. Povrhu pa, če človek vidi, kako je pri nas v Razpotih, gotovo pa tudi drugod, dovolj takih, ki bi se kaj radi polastili politike, občine in vsega, in ko vidi, da so to na eni strani bedaki, na drugi pa taki, ki bi samo zase skrbeli, ga mora razjeziti, da si reče: ne in ne pustimo! pa čeprav te včasih obide, da bi bilo bolje v miru živeti, kakor smo živeli nekoč. Nekoč smo si bili vsi ljudje več ali manj enaki, namreč v mišljenju, in še opazili nismo, da so nekateri ljudje samoljubni, da bi radi vladali, da mislijo samo nase, da so nazadnjaški in proti vsakemu napredku, povrhu pa neverjetno neumni. Imamo tudi v naši vasi tri, ki so nekoč veljali za modre, ker so pri vsaki stvari rekli: ne, razen če je bilo zanje prav. Vsi smo jih sledili. A kadar zdaj povejo svoj sneč, že otrok ve, da hočejo nekaj neumnega.

Mislili smo med vojno, da bomo, ko pride mir, vsi enako hoteli, razen seveda izdajalcev. Celo naš župnik nam je večkrat govoril o ljubem miru in smo mislili, da je z nami. Kmalu pa se je pokazalo, da stvar ni taka. Če smo še na koncu vojne in prve tedne v svobodi bili vsi enotni in se veselili, se je že pri prvih volitvah pokazalo, da ni tako. A že pred volitvami smo opazili, da naš župnik nekaterim ljudem marsikaj pove. Strmeli smo nad tem: kako je zdaj, ali je ljudska oblast, ali je samo ena politika, ena organizacija, v katero smo se vključili, ali pa ima župnik svoje? In če jo ima, zakaj jo ima in kaj hoče?

Mi smo šli svojo pot dalje in prav je bilo. Župnik pa je zbiral okoli sebe nekatere in po njih začel mešati tiste naše ljudi, ki še niso bili trdni. Toliko neumnega se je govorilo, da se nismo mogli ne načuditi, a tudi ne na vse odgovoriti s čim pametnim, ker nismo utegnili. Tako smo lepega dne dognali, da smo v Razpotih dvoji.

«No, pa bodimo dvoji», smo rekli mi. «Če župnik noče z nami, bomo pa sami. On je naš kruh, ne mi njegovega. Še žal mu bo. Kaj ni dovolj velik pospod? Če mu ta oblast ni všeč, kakšno bi pa potem rad? Vsake vrste oblasti so že bile na svetu, a so bile vse za gospodo. Zdaj imamo enkrat tako, ki je za ljudi, pa bomo tudi mi zanjo.

Potem so nas plašili z boljševizmom, s skupnimi kotli, s skupnimi posteljami, potem zopet s tem, da nam bo zemlja odvzeta. A mi smo brali to in ono in smo jim znali odgovarjati na te neumnosti. Nato so začeli govoriti o veri, da se ji bomo morali odreči, da nam bo cerkev porušena. Tudi na to smo jim znali odgovoriti. O teh stvareh pa bi lahko slišali tudi na sestankih in tisti, ki so prihajali, so slišali, saj so govorniki prihajali z okraja, celo iz Ljubljane. Ali kaj pomaga takim ljudem pripovedovati in dokazati. Oni so enkrat za vselej povedali, da je to in to črno, pa zdaj mora biti zanje črno, če je še tako belo. Jasno je, da na ta način človek najlaže zabrede, da trdi neumnosti. Če bi namreč priznali, da je belo, za kar so oni trdili, da je črno, bi trdili to, kar smo trdili mi in kar še zdaj trdimo. Potem bi seveda morali iti z nami ali pa povedati: Vi imate prav, z vami pa le ne gremo. Tako pa so zabredli v neumnosti in se zdaj kopljejo v njih kakor svinja v blatu in jim je prijetno.

Seveda so nam že tudi pretili in sam sem jih že na lastna ušesa pa tudi na svoj račun slišal marsikaj, češ le čakaj, ko se bo spremenilo! S temi spremembami so nam najprej postavljali roke. Ker pa so se te njihove napovedi v treh letih izkazale ne samo neresnične, temveč tudi neumne zdaj ne stavljajo več nikakih terminov.

No, tudi pred njihovimi pretnjami se nismo ustrašili, temveč delali po svoje naprej in bilo je prav tako. Sram bi me bilo, če bi bil med njimi in z njimi delil neumnosti. Pa saj je tako pri nas, da pošten človek mora prej ali slej najti pravo pot. Povrhu pa imam take otroke, ki tečejo daleč pred nami starimi. Saj res uganejo in napravijo kakšno, ki ni, da bi jih zaradi nje pohvalil. Ali če pomislim, da smo si mi v letih, v katerih sta moj Peter in Micka, znali komaj smrklje obrisati, krave pasti, peči krompir in smo samo za dekleti sledali, tedaj se ne bom nič razburjal, četudi ga ti kaj polomijo. Saj se prerekam z njima in jima ne bom vsemu pritrdil, toda kadar in kjer imata prav, naj pa bo. Modrost ni vezana na leta, kakor smo mislili nekoč, in še na bogastvo, naša mladina ve često vsaj toliko kakor mi stari.

Z župnikom pa smo se v teh letih že skoraj docela razšli. Jaz mislim, in tako mislijo tudi drugi ljudje v Razpotih, da bi župnik moral biti tam, kjer so ljudje, in sicer tisti, ki so pošteni in ki dobro hočejo. Tako pa se je zgodilo, da ne pritrjuje samo največjim neumnostim, ki jih izmislijo njegovi, ako jih celo sam ne izmišlja, temveč da daje zaslombo vsemu, kar ni ne pametno, ne dobro ne pošteno. In tako je človek že zgubil vso voljo, da bi celo šel v cerkev. Pridiga tako, da lahko vsak otrok razume, da govori o politiki, to pa spet tako, da lahko vsak otrok razume, kako mu je ta naša politika trn v peti. Kaj nam ni zdaj, ko smo začeli govoriti o zadružnem domu, pridigal, da je človekov dom v nebesih in da je treba tistega pozidati? Pa saj ne bi govoril o tem, da se mi ni zgodilo, da sva se kar na vsem lepem srečala in se tudi iz oči v oči pogovorila.

Zapisal bom še besede, ki sva si jih izrekla: on meni, jaz pa njemu. Nisem jih povedal, otrokom, čeprav so že izvedeli, da sva govorila, in bili hudo radovedni, kaj sva imela.

*Peljal sem pesek za naš

ZA NAŠE KMETOVALCE

Računanje zakupnine za kmečka zemljišča

S stanovanjsko zaščito, ki jo je odredila italijanska vlada takoj ob vstopu v vojno in ki jo je za naše ozemlje sprejela z nekaterimi spremembami glede povišanja najemnine v poznejših uredbah tudi vojaška uprava, so oblasti preprečile, da bi se najemodajalci okoristili s pretiranim povišanjem najemnin na račun najemnikov. Zaradi te zaščite se je višina stanovanjskih najemnin sorazmerno malo dvignila v primeri s celotnim porastom cen življenjskim potrebščinam in ostalim gospodarskim dobrinam.

Zakupniki so imeli po večini stare zakupne pogodbe, ki so jih pred leti sklenili s svojimi gospodarji. Vojaška uprava je 3. junija 1946 v svojem uradnem listu iz 20—15 julija 1946 izdala ukaz 141, ki je določil, da se višina zakupnine za vsako nadaljnje leto določa tako, da se pomnoži množina žita, kot je bila določena, s ceno žita, ki velja za vsako leto na kraju pogodbe. S tem ukazom 141 je torej vojaška uprava podaljšala vse zakupne pogodbe za zakupnike in za polovinarje ter določila, da pridejo vsi morebitni spori, ki bi nastali med gospodarji in zakupniki glede pogojev zakupa v območje okrajnih in okrožnih agrarnih komisij. Podaljšanje zakupne pogodbe na podlagi ukaza 141 pa velja za agrarno leto, ki sledi uradni objavi o prenehanju vojnega stanja; to je agrarno leto, ki se je začelo 11. novembra 1948. Pogodbeno razmerje med gospodarjem in zakupnikom pa se lahko prekine edinole v primeru, če komisija ugotovi, da zakupnik ne izpolnjuje pogodbenih obvez ali če se je lastnik, ki je dal posestvo v zakup, vrnil iz vojaške službe in bo sam obdeloval zemljo.

Ta ukaz vojaške uprave ni z mnogih vidikov zadovoljiv in kaže na to, da vojaška uprava ne pozna problematike naših kolonov in zakupnikov. Zakupnik mora namreč skleniti s svojim gospodarjem najemno in delovno pogodbo v naprej, ne da bi vedel, kakšna bo cena žita v novem agrarnem letu. Tako vsaj tolmači uredbo višja agrarna komisija in to zaradi zelo meglenega in večkrat nerazumljivega besedila omenjenega ukaza. Imamo primere, ko je sklenil zakupnik 1929. leta zakupno pogodbo, ter plačeval za zemljo in gospodarska poslopja 7.500 lir letno zakupnine. Na podlagi ukaza 141 pa mora plačevati isti zakupnik okoli 300.000 lir letno, gospodar pa celo zahteva na podlagi istega ukaza 141 še 120.000 lir za razliko, za katero se je podražilo žito v teku zadnjega agrarnega leta.

Z ukazom št. 430 je bil razširjen na Tržaško ozemlje z nekaterimi spremembami italijanski zakonski odlok št. 277, na podlagi katerega se lahko gospodar ali zakupnik pritožita pri tehnični komisije za določanje zakupnin, proti določitvi višine zakupnine, kot jo določa ukaz 141, če ta presega za 25 odst. v tabeli določeno zakupnino, ali bodisi iz kakršnih koli drugih razlogov, n. pr. v primeru dajatev v pridelkih,

Na podlagi ukaza 430 vojaške uprave je tehnična komisija za določanje zakupnin za zemljiška posestva razdelila celotno ozemlje cone A Tržaškega ozemlja v 3 predele in sicer: I. ravninski predel, 2. gričevnati predel, 3. kraški svet, to je ozemlje, ki ga oklepa črta od Devina do Bazovice vse do državne meje in obsega skoraj vso kraško planoto.

Za vsako tako določeno področje je komisija ugotovila povprečni letni pridelek žita na 1 ha (10.000 kv. m) zemlje. Zakupnina se pri njivah brez sadnega drevja ali trt določa po predvidenem pridelku žita na 1 ha, ki pa je za vsak predel različen. Tako je za ravninski svet predviden pridelek 14 stotov žita na ha zemlje, za Sv. Jernej in Botač, medtem ko je za Osapsko dolino predvidenih 18 stotov žita na 1 ha zemlje. Za obdelano zemljo, ki je obrasla s sadnim drevjem ali s trtami in sicer od 50 do 100 sadik, je komisija izračunala večjo proizvodnjo, ki nam jo lahko da nasad trte ali sadja, s tem da je prej omenjeni količini žita dodala ustrezno količino ravno tako izračunano v žitu. Za pravilno določanje zakupnin so določili, koliko žita mora dati za vsak ha zemlje zakupnik svojemu gospodarju.

Za primere, ki se ne nahajajo v tem področju, se uporabijo količine žita, ki so za posamezna področja navedena v razpredelnicah. ostali postopek je enak.

Naslednji primer pa velja za zakupnino oranice s preko 100 trtami na ha: v Rojanu ima zakupnik v zakupu 2 ha njiv, na katerih je skupno 400 navadnih trt. Od skupne površine 20.000 m2 moramo odšteti 600 m2 za trte, ostane torej: 1,94 x 4375 lir x 2.94 — 24.924.25 lir zakupnine.

Za površino trt, to je 600 m2 pa se računa zakupnina kot za vinograd in sicer: 0,60 ha x 2.94 x 4375 lir x 2.75 — 2.122.25 lir zakupnine. Skupna zakupnina znaša torej za 2 ha njiv s 600 trtami 24.924.25 in 2.122.25 lir t. j. 27.046.50 lir zakupnine.

Področje	povprečni pridelek žita na ha najemnine v njive	za ha izražena v žitu v njive z nasadi	v njive	v njive z nasadi
I. Ravninski predel				
Sv. Jernej (Botač) . . .	14 q	15 q	4,2 q	5,2 q
dolina Glinščice	14 q			
Osapska dolina	18 q	19 q	5,4 q	6,4 q
II. Gričevnati predel				
Miljski hribi, Jelarji, Skofije, Plavje, Kroglje, Prebenek, Dolina, Katinara, Lonjer, Rojan, Scala Santa, Barkovlje, Kontovel, Miramar, Grljan, Sv. Križ, Nabrežina	10 q	11 q	2,94 q	3,64 q
III. Kraški svet				
Črta od Devina do Bazovice vse do državne meje	5 q	5,30 q	1,76 q	2,18 q

Zakupnina se določa tako, da se najprej ugotovi, v katero področje spada posestvo in v katero skupino spadajo posamezne kulture (ali je njiva brez nasadov ali z nasadi). Ko to določimo vzamemo količino žita, ki bi pripadala lastniku na 1 ha zemlje na podlagi zgoraj omenjene razpredelnice. Tako smo dobili skupno količino žita, ki jo pomnožimo s ceno žita za agrarno leto, v katerem je bila pogodba obnovljena. Uradne cene za 100 kg žita za agrarna leta so naslednje:

Za agrarno leto:

1943—44	350 lir
1944—45	750 »
1945—46	2.250 »
1946—47	2.800 »
1947—48	4.375 »
1948—49	4.375 »

Za čiste vinograde in za vrtove se računa na isti način, kot je zgoraj navedeno, a dobljeno vsoto moramo pomnožiti še z 2.75, če pa gre za travnike, moramo izračunano vsoto zmanjšati, s tem da je pomnožimo z 0.60, pri pašnikih pa z 0.20.

Posebno določilo pa velja za orno zemljo, kjer je več kot 100 ha zemlje. Od orne zemlje se namreč odšteje tolikokrat po 1.50 m2, kolikor je v njivi posejanih trt, oziroma po 3 m2 za vsako trto v latniku. Nato se za ostalo površino izračuna zakupnina kot za navaden posev brez trt ali dreves, dočim se za dobljeno površino za trte računa zakupnina kot velja za vinograd.

Da bolje pojasnimo, naj navedemo primer izračunanja zakupnine. Posestvo na gričevnatem področju (označeno v nazpredelnici pod št. II) meri skupno 7.7 ha (77.000 m2) zemlje od tega 2 ha z ne več kot 50 drevesi, 1 ha orne zemlje z 80 drevesi, 0.5 ha (5000 m2) čistega vinograda, 0.20 ha vrta, 1 ha travnikov ter 3 ha pašnikov.

Zakupnina znaša:

Orna zemlja 2 ha x 2.94 x 4375 lir
orna zemlja 1 ha x 3.64 x 4375 lir
vinogradi 0.5 ha x 2.94 x 4375 lir x 2.75
vrtovi 0.20 ha x 2.94 x 4375 lir x 2.75
travniki 1 ha x 2.94 x 4375 lir x 0.60
pašniki 3 ha x 2.94 x 4375 lir x 0.20.

	LIR
PREJSNJI ZNESEK . .	867.581
JERETINA IVAN . .	150
JERETINA TEREZIJA	100
JERETINA STANI . .	100
JERETINA REZI . . .	100
JERETINA MARIJA .	100
MARCONI ESTER . .	100
MILOK MAGDALENA	100
MILOK LENKA . . .	50
MILOK ALEKSI . . .	50
SKUPNO	868.431

Vse zgoraj navedene vsote je nabralo Prosvetno društvo «Simon Jenko».

* * *

OPOZORILO. *Prispevki v sklad «za zgraditev novih zidov na slovanskem kulturnem pogorišču» se sprejemajo: v ul. Machiavelli št. 1/I., pri vseh slovenskih in hrvatskih prosvetnih društvih na Tržaškem ozemlju in pri upravi «Primorskega dnevnika» ul. Ruggero Manna št. 29. Za prispevek v znesku nad 100 lir prejme darovalec začasno potrdilo, na podlagi katerega pa CASTNO PRIZNANICO glasečo se na njegovo ime.*

Washingtonu so potrebni plačanci

Delo daljnovzhodne komisije nudi mnogo primerov, kako si washingtonski politiki vztrajno prizadevajo, da bi preprečili demilitarizacijo japonskega gospodarstva. Oni dan je ta komisija na pritisk ameriških predstavnikov zavrnila sovjetski predlog, naj bi se razvila mirnodobna industrija, in naj bi ne dovolili, da bi se japonski vojni potencial obnovil.

Toda načrti o obnovi vojnoindustrijske moči Japonske so samo ena stran ameriške politike v tej državi. Prekomorski ekspanzionisti so pripravljeni ne samo uporabiti atomsko orožje, marveč tudi najeti nove oprode. O tem veliki ameriški listi vedno bolj odkrito pišejo.

12. decembra je znani glasnik ameriških militaristov, komentator listą «New York Times» Hanson Baldwin izjavil, da morajo Združene države Amerike znova oceniti svoje strateške položaje na Daljnem vzhodu, da bi

«rešile zelo pereči problem uporabe japonskih človeških rezerv».

Baldwin misli na formiranje redne japonske vojske v ameriški službi. O podobnih načrtih, ki jih kujejo v Washingtonu, je takoj za Baldwinom poročal komentator lista «New York Star» Stown. Pristaši obnove japonske vojske, pravi Stown, dokazujejo, da bi

«novo japonsko in pozneje novo nemško vojsko lahko formirali brez letalstva tako, da bi v bodoče ne ogrožali Združenih držav Amerike ali zapada».

Takšni so načrti o snubitvi plačancev, ki naj bi izpolnjevali pustolovske osvajalne naklepe ameriškega imperializma.

ARKTIKA
vežbališče ameriških ekspanzionistov

Iz izjave admirala Millsa se vidi, da predstavlja graditev posebnih ladij, ki so namenjene za operacije v polarnih krajih, eno glavnih nalog povojne graditve ladij, čigar program je izdelalo ministrstvo mornarice ZDA. Ameriška militaristična klika izvaja v Arktiki zelo obsežne vojne priprave, čeprav te posebne ladje še niso izgrajene.

Prav v teh dneh, ko vojni hujskači v ZDA izvajajo propagando pod stalno atmosfero histerije, je predstavnik mornariškega ministrstva v Pearl Harbouru izjavil dopisniku agencije «Associated Press», da namerava pacifiška mornarica vršiti februarja meseca «manjše» pomorske vaje na področju Aljaske. Naloga teh vaj je izkrcevanje pomorskih edinic v pogojih zelo nizke temperature.

V resnici pa gre za velike pomorske manevre v arktičnem področju, in ne samo v področju Aljaske, ampak tudi v coni ob severni kanadski meji v severnem Atlantiku (področje New Foundland-Gronland-Island). Tam se bodo vršile najraznovrstnejše vaje in manevri s sodelovanjem mornarice s Pacifika in Atlantika, letalskih sil in posebnih padalskih edinic.

Ameriški tisk je prinesel vesti, da atlantska mornarica ZDA odhaja v arktične vode s ciljem, da vrši tam taktične vaje. O obsežnosti teh vaj moremo soditi potem, da bo na njih sodelovalo 60 ladij po pisanju lista «New Herald Tribune». List «Exeminar» je poudaril, da bodo «tako velike ameriške vojne sile prvikrat imele manevre tako blizu meje Sovjetske zveze». V arktičnih področjih, ki mejijo z ZDA in s Kanado, bodo imeli tudi letalske vaje. Na Aljaško pošiljajo prvikrat zaradi vežbanja odrede najmočnejših letečih trdnjav B 50». Letalske vaje bodo trajale do 15. marca.

Washingtonski dopisnik lista «New York Star» poroča, da namerava poveljstvo letalskih sil zgraditi cel niz radarnih postaj ob arktični meji Združenih ameriških držav. Postaje bodo oddaljene druga od druge po 300 milj.

V zvezi s tem je zanimivo sledeče iz članka o vojnih pripravah ZDA v arktičnih področjih (članek je objavljen 25. oktobra p. l. v listu «New York Herald Tribune»): «Malo imamo podatkov o poskusih, ki jih skupno vršijo ZDA in Kanada za uporabo letal in kopenskih sil v področju Hudsonovega zaliva in drugih arktičnih področjih». Vse te priprave imajo v tajnosti in zato je o tem malo podatkov». Toda tudi ono, kolikor je znano, je dovolj, da se mora soditi o teh pripravah.

V ameriški tisk so prodrli podatki o tem, da se bo v najkrajšem času ustanovilo enotno vojaško poveljstvo za «severovzhodne pristope k Združenim drž. Amerike», za področje, ki obsega oporišča na Novi Fundlandiji, Labradoru in Groenlandiji, kakor tudi za «druge severne strateške točke». Kakor je znano, niti Nova Fundlandija niti Labrador niti Groenlandija niti «druge severne strateške točke» ne predstavljajo ameriških točk, toda vojni krogi ZDA jih smatrajo za svojo lastnino.

Na ta način uvajajo ameriški ekspanzionisti pod krinko razgovorov o «obrambi», kontrolo nad velikimi teritoriji, ki ne pripadajo Združenim ameriškim državam.

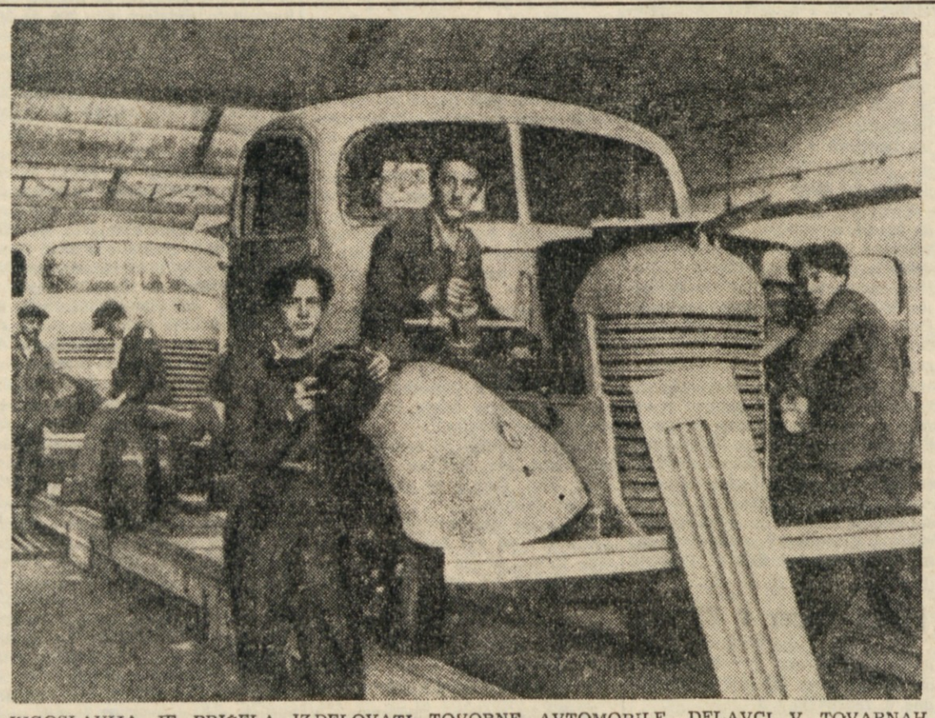

JUGOSLAVIJA JE PRICELA IZDELOVATI TOVORNE AVTOMOBILE. DELAVCI V TOVARNAH STALNO PRESEGAJO NORME, KI SO SI JIH POSTAVILI.

Justifikacija vojnih zločincev

VARSAVA, 2. (AFP) — Porotno sodišče je v Šleziji obsodilo na smrt nemškega vojnega zločinca *Alfreda Mil...*, ki je mučil in v taborišču Grossrosen bil šef krematorija. Na procesu so priče izjavile, da je bilo od 130.000 ljudi v taborišču 100.000 umorjenih.

MUENCHEN, 2. (AFP) — Šest vojnih zločincev je bilo justificiranih danes zjutraj v trdnjavi Landsberg na Bavarskem. Štirje vojni zločinci iz te skupine, člani Wehrmachta in SS, so bili krivi umorov zavezniških letalcev in umorov vojnih ujetnikov v taboriščih.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Sodelovanje evropskih pristanišč

V primeri z razmerami po prvi svetovni vojni se je gospodarstvo evropskih držav po drugi vojni mnogo hitreje obnovilo. To sta narekovala bodisi pritisk ljudskih množic, ki v 20. stoletju niso več voljne trpeti počasno reševanje življenjskih vprašanj, kakor tudi velik splošen tehnični napredek. Vsled tega je naglo oživel promet, bodisi suhozemski, rečni in pomorski. Vojni in povojni prevozi so oživeli delavnost pristanišč, čeprav ta živahnost ni bila naravna. Sedaj prehaja gospodarstvo bolj in bolj v običajne oblike mirnega razvoja in vsled tega dobiva promet — tudi pomorski — manjši obseg ali drugačno strukturo. Zato se bolj in bolj pojavlja vprašanje konkurence med posameznimi evropskimi pristanišči, zlasti še, ker so bila skoro vsa porušena pristanišča zelo hitro obnovljena in se obnova v nemških pristaniščih zelo hitro bliža koncu. Vzrok tega konkurenčnega boja je pač geografski položaj pristanišč: Hamburg, Bremen, Sčečin, Rotterdam in Antwerpen, Marseille, Genova, Savona, Trst in Reka imajo za zaledje vso Evropo, toda mnogo tega zaledja jim je skupnega. Od tod spori in tekme.

Nemške luke in pristanišča držav Benelux tekmujejo med seboj za nemški in švicarski promet, Marseille in Genova si delita tudi švicarski promet, Genova posega celo v tržaško zaledje, prav tako Benetke. Vendar pa so uprave pristanišč kmalu uvidele, da povojni razvoj ne daje več pogojev za nebrzdano medsebojno tekmo, ker je državne uprave ne morejo ali pa nočejo podpirati. Zato so po začetnih ukrepih upravitelji severnoevropskih luk pričeli misliti na sporazumno delitev dela. Na to so pritiskali zlasti Holandci in Belgijci, ker so Angloameričani uporabljali za svoj promet predvsem Bremen in Hamburg. Sele zadnje čase so okupacijske oblasti to svoje stališče deloma izpremenile v korist Rotterdama in Antwerpna. Nemški luki sta bili tudi glede švicarskega tranzita na boljšem, ker pomeni prevoz preko pristanišč Beneluxa prekoračenje treh meja. Švica ima tudi boljše železniške zveze s Hamburgom. Letos bo dosežena predvojna hitrost prevozov. Prevoz od Basla do Hamburga opravljen v 28 urah. Švicarski tranzit je postal važen pač, ker je odpadla nekdanja gospodarska moč Nemčije, ki se je v veliki meri posluževala Rotterdama in Antwerpna. Zdaj so se štiri luke sporazumele, tako da odpadejo na Benelux—pristanišča transporti težkih pošiljk iz zapadne Nemčije ter Švice. Večidel seveda po Renu. Preko nemških pristanišč pa bo odpremljen promet industrijskih proizvodov.

Tudi med Marseillem in Genovo-Savono traja sodelovanje že dalj časa. Ze v lanskem letu je imel koordinacijski posvetovalni odbor, ki ga tvorijo zastopniki francoskega in italijanskih pristanišč, več sej in obstaja tudi stalni urad za informacije. Ta odbor ureja sodelovanja posebnega francosko-švicarskega odbora za pristanišči Genova-Savona. V preteklem tednu je ponovno zasedal v San Remu ter v zvezi s pripravami na italijansko-francosko carinsko združitev izdelal vrsto predlogov, ki naj omogočijo obnovo in izboljšanje naprav in ureditve vseh luk, razširi naj se sodelovanje med njimi, poenotijo razne tehnične službe itd. Govorili so tudi o tehnično-finančnih pogojih tranzita ter o enaki statistični službi.

Taka skrb v upravi naštetih pristanišč narekuje misel, da bi bilo tudi pri nas morda koristno takšno sodelovanje. Trst je bil namreč že od nekdaj povezan z Reko in obe pristanišči sta lepo uspevali ter si delili plovne linije. Zelo verjetno bi bilo tudi danes kaj takega mogoče, ako bi pristojni tržaški krogi na to pomislili. Treba bi se bilo obrniti na sosede z dobromišljenimi in pozitivnimi predlogi. Prav tako pa bi bilo treba predlagati ustanovitev mešanih odborov po primeru Švica-Marseille odn. Genova ali skupnega odbora z državami zaledja. Nekaj takega predvideva tudi mirovna pogodba in, dokler ta ne stopi v veljavo, bi tak mešan pristaniški odbor lahko prav dobro opravil svojo nalogo. Po tej poti, ki je ekonomsko nujna, bo najlaže poživiti tržaški tranzitni promet. Le kako bi sicer dosegel 197 odst. prometa iz l. 1938, kakor je v planu vojaške uprave?

Kakršna vlada, taka pristanišča v Grčiji

Čeprav je večina evropskih držav pričela obnavljati svoja pristanišča takoj po vojni, grška vlada še do danes ni tega storila. Tako sta pristaniški Volos in Pirej, ki sta bili vsled zračnih napadov in poznejših nemških razstrelitev dodobra poškodovani, še danes pravi pokopališči ladij in ruševin, razbitih pomolov in obale. Verjetno bi tako ostalo še dalje, ako ne bi imeli Angloameričani interes, da jih popravijo, da bi se jih lahko posluževali. Tako bo ameriška tvrdka Steers-Grove pričela z obnovo obeh luk. Ta tvrdka je tudi usposobila za promet Korintski prekop in te dni končala dela v solunskem pristanišču, ki ga je popolnoma obnovila.

Transportni sindikati proti «Panamcem»

Jeseni preteklega leta je sklenila svetovna zveza transportnih delavcev, ki ima štiri in pol milijonov članov v 45 državah, da bo letos februarja razpravljala o ukrepih proti lastnikom ladij, ki plovejo pod zastavo Panama. Ta jim namreč služi zato, da izigravajo predpise in zakonodajo lastnih držav glede socialnega zavarovanja, prejemkov, higienskih pogojev itd. ladijske posadke, pa tudi predpise davčne zakonodaje. Ta bo 16. in 17. februarja v Londonu. Na njej bodo razpravljali tudi, kako naj preprečijo dostop v antwerpenska luko raznim ladjam, ki se skušajo vanjo vtihotapiti pod drugo zastavo, da bi ne plačale pristaniških taks. Na konferenci bodo sodelovali tudi zastopniki ameriške zveze mednarodnih unij (FIU).

Češkoslovaška zastava na Renu

Prvikrat se je na spodnjem Renu pojavila češkoslovaška zastava in sicer na transportu, ki je namenjen iz Prage v Holandijo. V bodoče se bodo taki transporti redno ponavljali. Pred vojno so se srečavale na Renu ladje z nemško, svicarsko, belgijsko, francosko in luksemburško zastavo. Po vojni se jim je pridružila še angleška in zdaj zastava čehoslovaške republike.

Italijanska avtomobilska industrija in izvoz v 1948

Na razpolago so prvi podatki o proizvodnji avtomobilov za preteklo leto, ki ne bodo mnogo spremenjeni. Vsega skupaj je izdelala italijanska avtomobilska industrija 59.765 vozov in sicer: 44.221 osebnih, 9.591 poltovornih, 2.117 lahkih tovornih, 2.066 težkih tovornih, 929 manjših avtobusov in 841 velikih avtobusov. V primeri z letom 1947 se je znižala proizvodnja srednjih tovornih avtomobilov za 47,3 odst., težkih tovornih vozov za 61,5 odst., malih avtobusov za 35,7 odst., velikih za 1,5 odst., povišala pa se je za 74,3 odst. produkcija osebnih vozov in poltovornih za 43,8 odst. Kakor znano, je učinkovala prepoved izvoza s strani italijanske vlade, ki n. pr. družbi Fiat ni dovolila dobavo 2000 tovornih avtomobilov Poljski. Izvozili so vsega 11.477 osebnih vozil in 2.659 tovornih vozov. V primeri z letom 1947 je zlasti narasel izvoz tovornih vozil (prej 931 vozov), ki pa bi lahko dosegel pri neoviranem izvozu v države vzhodne Evrope orjaški porast.

Gospodarski načrt v Romuniji

BUKARESTA, 3. — Romunska ljudska skupščina je izglasovala zakon o letnem gospodarskem načrtu, na podlagi katerega bo Romunija po nacionalizaciji glavnih industrijskih, prometnih, bančnih in zavarovalnih podjetij, ki se je izvedla v juniju 1948, prešla k načrtnemu gospodarstvu.

Na podlagi tega načrta bodo letos investirali v romunsko državno gospodarstvo 82 milijard lejev, od katerih je 42.7% določenih za razvoj in utrditev težke industrije, 21.2% za promet in zgraditev prometnih poti, 11.2% za dvig kulture in socialne ravni prebivalstva, 2.4% za poljedelstvo.

BILO JE V LENINGRADU...

Aleksander Čakovski

LJUBEZENSKA ZGODBA VOJNEGA DOPISNIKA

5

Vojni dopisnik Aleksander Čakovski je delal skupaj s tovarišema Venceljem in Gubinom v uredništvu, nastanjenem v železniškem vagonu 30 kilometrov izza leningrajske fronte v goznato - močvirnatem predelu. To zimo je prešla Rdeča armada na tej fronti v ofenzivo.

V Leningradu je živela Lida, ki je za njega mnogo pomenila. Ko so tovariši dobivali pisma, je pričakoval tudi on od nje pismo. Zaradi težkega vojnega stanja pošta ni prihajala redno.

Urednik je naslednjega dne poslal Čakovskega in Gubina na prednje položaje. Dospela sta v na pol porušeno mestece Borodišče, ki je bilo izpostavljeno nemškim granatam. Ko sta vstopila v neko klet, sta zagledalo mlado dekle, ki je borcem govorila o Leningradu.

Dekle je pripovedovalo borcem o vojni vihri, ki divja nad Leningradom. Uredniki so se vsedli v avtomobil ter se odpeljali na izvide po fronti Zaradi obstreljevanja sovražnika so se morali kmalu ustaviti.

* * *

Nekoliko je pomislil in rekel: «Pojdimo! Prebili se bomo. Poznam obhodno cesto. Na «emki» se tu ne prebiješ, a tam se bomo. Vsedi se!»

Obstreljevanje je postalo srditejše. Vozili smo s hitrostjo 40 kilometrov. Avto je sunkoma poskakoval na razbiti cesti. Topovski streli so se slišali od vseh strani. Vžigalne krogle so brazdale nebo in zvezde so postajale medle. Mahoma je bilo v avtu tako svetlo, kot da bi se užgala magnezija.

Desno od nas se je na nebu prikazala raketa. Gorela je z ravnim belosinjim plamenom in visela nepremično kakor žarnica.

«Poženi, poženi!» sem zavpil.

Toda po tej poti je bilo nemogoče hitreje voziti. Gledal sem skozi odtajano okno. Prikazali so se obrisi tanka, stoječega ob cestnem robu. Zdelo se mi je, da raketa ne bo nikoli ugasnila. Toda nenadoma je izginila. Gotovo so jo naši izpodbili. Znova se je vse pogreznilo v temo. Vžigalne krogle so polzele tik nad zemljo. Zdelo se mi je, da je letela ena vzporedno z našim avtomobilom.

Molčali smo. Mahoma je avto streslo in začutil sem sunek in udarec po glavi.

Ko sem se zavedel, sem videl, da ležim v jarku. Bilo je temno. Dvignil sem glavo in ob nekaj zadel. Razumel sem, da ležim pod našo «emko». Poleg mene je ležal Vencelj. Tudi Selehov je tu ležal.

«Ali je prešlo?», je vprašal, ko sem dvignil glavo. V kotanjo so zadeli. Zavlekel sem te pod avtomobil, mirneje je tu.

Ničesar nisem videl, samo slišal sem. Streljanje in žvižganje krogel je bilo vse jačje.

«Kaj te glava boli?», je vprašal Vencelj.

«Ne.»

«Potem te bo bolela.»

«Bomo li dolgo tako ležali? Treba je vsaj pregledati položaj», sem rekel.

«A jaz menim, da je treba ležati», je ugovarjal Vencelj.

«Se boš že še naležal, dokler ti ne porečejo: ‚Haende hoch'.»

Počasi sem zlezel izpod avtomobila in Vencelj se je splazil za menoj.

«Kljub temu ne morem dalje», je rekel Selehov. «Drobec granate je prebil hladilnik motorja in vsa voda je iztekla.»

Na obeh straneh ceste se je razprostiral temen gozd. Kot toča po steklu so bobneli streli vanj. Težko je bilo razumeti, kdo strelja, ali streljajo naši ali Nemci. «Možno je, da so Nemci», sem pomislil. Oni si prizadevajo, da bi presekali grlovino. Zazdelo se mi je, da vidim med drevjem ljudi v dolgih belih haljah. Vžigalna krogla je zaplavala povsem nizko mimo Venceljevega obraza.

«Ali si videl?», je vprašal Vencelj in legel v sneg.

Vlegel sem se poleg njega. Nato sem izvlekel samokres in napel petelina. Znova sem zagledal med drevjem ljudi. Bližali so se. Že sem videl obrise njihovih brzostrelk, ki so jih stiskali k stegnu.

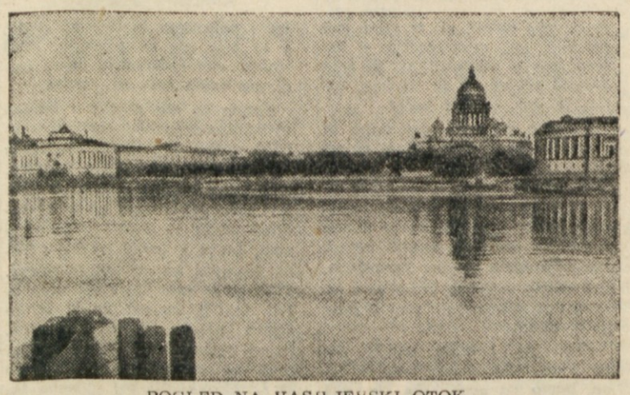

POGLED NA VASILJEVSKI OTOK.

Nato sem zaslišal rusko govorico. Bili so naši brzostrelci. Najbrže so čistili gozd. Spustil sem petelina in sunil samokres za rob kožuhovinastega plašča.

Na desni je z lahkim treskom švignila raketa. Razlila je mamečo svetlobo. Mahoma se je iz temne gozdne gmote izluščilo na stotine dreves. Cesto našo, «emko» in nas same je obžaril rezek moder svit. Bilo je kakor v pravljici, ali ni se nas mogla dojmiti ta lepota. Svetloba je silneje delovala na živce kot obstreljevanje. Zdelo se nam je, da ležimo na vidu vsem in da nas vsakdo lahko vidi kakor na dlani. Prava muka so bile minute, ko je raketa visela v zraku. Potem je ugasnila in se razsula na tisoče isker.

Ležali smo nepremično.

«No, kaj naj storimo?», sem znova vprašal.

«Odločil!», je odvrnil Vencelj.

«Ti si starejši», sem mu rekel.

Vencelj je bil major.

«A ko smo sedeli pod avtomobilom, ali nisi bil ti starejši?»

Nisem mu odgovoril.

«Ali si videl tank, ko smo vozili mimo?», je vprašal. «Pojdimo in prosimo tankista, da nam pomore izvleči našo «emko» iz kotanje. Zavlekli jo bomo pod drevje in zamaskirali.»

Na prvi pogled se je zdelo neumno iskati tank in tankiste ter jih prositi, da nam pomorejo izvleči našo «emko». Toda, če bi se oni s tem strinjali, bi bil to najboljši izhod vsaj do jutra.

«Dobro», sem rekel, «a kaj bo s Selehovim?»

«Nikamor ne grem od avtomobila», se je oglasil Selehov izpod njega. Naj je še tako obstreljevalo, se od njega ni hotel ločiti. Midva pa sva se napotila iskat tank.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon št. 93-808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 8351.
OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 tel. 27-847. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-pravni 60, osmrtnice 70 lir
NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: «Založništvo Primorski dnevnik» Trst 11-5374; za FLRJ: «Primorski dnevnik» uprava: Ljubljana 6-90601-19
Izdaja ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA D. Z O. Z. — TRST. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — PODRUŽNICE: Gorica, Svetogorska ul. 42 - Tel. 749 — Koper, ul. Battisti 301/a - Tel. 70 — Ljubljana, Tyrševa cesta 34.